

MALMÖ HÖGSKOLA
FAKULTETEN FÖR
HÄLSA OCH SAMHÄLLE

SÅ LÄNGE SÄSONGEN INTE TAR SLUT

EN INTERVJUSTUDIE OM SÄSONGSARBETE,
RELATIONER OCH SEXUELL HÄLSA.

EMMA SKARPÅS

Examensarbete i sexologi
Kurs: SX661, 30 poäng
Mastersprogrammet i sexologi
Januari 2014

Malmö högskola
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö
epost: info@mah.se

SÅ LÄNGE SÄSONGEN

INTE TAR SLUT

EN INTERVJUSTUDIE OM SÄSONGSARBETE,
RELATIONER OCH SEXUELL HÄLSA.

EMMA SKARPÅS

Skarpås, Emma. Så länge säsongen inte tar slut. En intervjustudie om säsongarbete, relationer och sexuell hälsa. *Examensarbete i Sexologi 30 högskolepoäng*. Malmö högskola. Fakulteten för hälsa och samhälle, Institutionen för socialt arbete, VT 2013.

Abstract: Människor reser allt mer. Forskning har visat att utlandsresor gör något med oss som sexuella varelser; människor ligger mer, vågar prova nytt och sättet att bedöma risk är satt ur spel. Beteenden som annars skulle betraktats som oförenliga med ens personlighet blir plötsligt förenliga. Forskning om turism och sexualitet är utbredd men få har intresserat sig för de som arbetar i turistmentalitetens miljöer. *Syftet* med denna studie var att undersöka samspelet mellan säsongarbete, sexualitet och sexuell hälsa. Studien utfördes på ön Phuket i Thailand och med semistrukturerade intervjuer som metod. Elva säsongarbetare ingick i studien. Intervjuerna har analyserats med hjälp av teorier om liminalitet (Turner, 1969), sexuella skript (Simon & Gagnon, 1999) och sexuella värdehierarkier (Rubin, 1999). *Resultatet* visar att möjligheterna till sexuella möten och relationer är goda men flera berättar om en problematik vid längre relationer. Flera vittnade om en vidgad sexuell repertoar vilken inkluderade ”sexigare” klädsel, samkönade sexuella möten, multipla partners, samt köp och försäljning av sexuella tjänster. Hälso- och sjukvård besöks i ärenden som inte är kopplade till sexualiteten. Få hade testat sig för hiv/STI, desto fler hade självmedicinerat. Studien visar ett behov av fokus på säsongarbetare som målgrupp för preventiva insatser vad gäller sexuell hälsa, vilka har potential att även nå turister.

Nyckelord: säsongarbete, sexuell hälsa, hiv/STI, liminalitet, självmedicinering, Sverige, Thailand.

AS LONG AS THE SEASON LASTS

AN INTERVIEW STUDY ON SEASONAL WORK, RELATIONSHIPS AND SEXUAL HEALTH.

EMMA SKARPÅS

Skarpås, Emma. As long as the season lasts. An Interview Study on Seasonal Work, Relationships and Sexual Health. Degree in Sexology 30 points. Malmö University, Health and Society, Department of Social Work, 2013.

Abstract: People are travelling more. Research shows that travelling temporarily changes people as sexual beings; they have more sexual partners, become more adventurous, and tend to assess risk poorly. Behaviour people would usually consider out of character becomes the norm. The area of tourism and sexuality has been extensively researched. However, even though long-stay travellers are considered having an increased risk for sexually transmitted infections, only a few studies have focused on seasonal workers in tourist hotspots. Therefore the aim of this study was to explore the interaction between seasonal work, sexuality and sexual health. Methods: Eleven semi-structured interviews were conducted with Swedish seasonal workers in Phuket, Thailand. The interviews were analyzed by applying theories of liminality (Turner, 1969), sexual scripts (Simon & Gagnon, 1999) and hierarchies of sexual acts (Rubin, 1999). The results show that seasonal workers experience wide-ranging possibilities for sexual encounters and relationships, however, several expressed that the contextual behaviour led to difficulties in establishing long-term emotional relationships. The interviewees reported an expansion of their sexual repertoire while abroad, including wearing “sexier” clothes, having same-sex encounters, engaging in sex with multiple partners such as threesomes and “gang bangs”, and experiencing commercial sex. While all had visited local health care services none had used the services of a local sexual health clinic. Few had recently been tested for HIV/STI, but self-medication with antibiotics (Azithromycin) bought at the pharmacy was a common practice. Conclusion: The study suggests that seasonal workers abroad should be targeted with sexual health programs, aiming at increasing sexual health knowledge and safer sex practices, and decreasing self medication for STIs.

Keywords: Seasonal work, Sexual Health, hiv/STI, Liminality, Selfmedication, Sweden, Thailand.

TACK

Först och främst vill jag rikta ett stort tack till de säsongsarbetare som ställt upp med sin tid och berättelse till studien. Utan de fina mötena med er hade studien inte varit densamma.

Tack till *Lars Plantin* för förtroende, tålamod och konstruktiva kommentarer om akademi, struktur och skrivprocessens våndor.

Klasskamrater och kollegor, i synnerhet *Tobias Herder*, tack för ovärderlig input, givande diskussioner och blåslampa under utbildningsåren och vägen till färdig uppsats.

Till sist. Tack *Ronny Heikki Tikkanen*, för att du med din ödmjuka och uppmuntrande inställning får mig att vilja och våga forska.

INNEHÅLL

1 Introduktion	6
<i>Inledning</i>	6
<i>Studiens syfte</i>	6
<i>Disposition</i>	7
<i>Begrepp</i>	7
2 Bakgrund	9
<i>Ökat resande</i>	9
<i>Utlandsrelaterad hiv/STI i Sverige</i>	10
3 Tidigare forskning	11
<i>Artikelsökning</i>	11
<i>Hur vanligt är sex på resande fot?</i>	12
<i>Förändrat beteende hemma/borta</i>	12
<i>Sexuellt risktagande</i>	13
<i>Hiv/STI och testning</i>	15
<i>Prevention</i>	15
<i>Säsongarbete och sexuell hälsa</i>	16
<i>Sammanfattning</i>	17
4 Teoretiska utgångspunkter och begrepp	18
<i>Sexualiteten: socialt skapad</i>	19
<i>Sexualiteten: historiskt värderad</i>	20
<i>Liminalitet</i>	21
<i>Teoretisk avgränsning/alternativt teoretiskt ramverk</i>	23
5 Metod	24
<i>Intervju som metod</i>	24
<i>Miljö, plats och intervju</i>	25
<i>Vem har intervjuats?</i>	26
<i>Genomförande</i>	27
<i>Bearbetning och analys</i>	28
<i>Kan resultaten generaliseras?</i>	29
<i>Etiska aspekter</i>	30
6 Resultat och analys	32
<i>Tema 1: Skriptens omskrivning</i>	32
Att lämna det invanda	32
Vad är sexualitetens rättesnöre?	35
Byta, sälja och köpa sex	38
<i>Tema 2: Relationer och sexuella möten</i>	40
Nya sätt att etablera relationer	40
Partners	41
Svårigheter med långa relationer.....	42
<i>Tema 3: Sexuell hälsa/ohälsa</i>	45
Om hiv/STI och riskkalkyler som är satta ur spel.....	46
Att inte bli gravid är prio ett.....	47
Nyvunnen kunskap skapar metoder mot hiv/STI.....	49
7 Diskussion	53
<i>Tankar om teori</i>	53
<i>Ett försök till svar</i>	53
Möjligheternas landskap	53
Korta relationer och längre sådana med svårigheter	54
Potentiell preventionsgrupp	55
<i>Framöver</i>	57
8 Referenser	58

1 INTRODUKTION

Inledning

Vi tänjer på gränser, i vid bemärkelse, när vi byter social och fysisk plats. Invanda beteendemönster byts ut i fjärran semestermiljöer. En del vidgar sina vyer genom att prova extrensporter, andra provar droger eller tatuerar sig. Vissa upptäcker nya delar av sin personlighet. Men vad händer med människors sexualitet och sociosexuella samspel när vardagens randiga tröja byts ut?

Forskning har visat att utlandsresor gör något visst med oss som sexuella varelser; vi ligger mer, vågar prova nytt och vårt sätt att bedöma risker är satt ur spel. Beteenden som annars skulle betraktats som oförenliga med ens personlighet blir plötsligt och tillfälligt förenliga (Bauer, 2009). Det nya socialt anonyma spelrum som ges skapar andra (eller inga?) gränser för vad som är möjligt. När partnern, mammas råd och Smittskyddsinstitutets riktlinjer känns riktigt långt borta, vad önskar vi då utforska sexuellt?

Medialt har utlandsresor och äventyrande uppmärksammats såväl i Sverige som i världen. Exempelvis har TV-serierna *Playa del Sol* och *30 grader i februari* de senaste åren visats i Sverige och internationellt kan filmen *Paradis: kärlek* utgöra exempel. Men även om turister är tämligen väl medialt uppmärksammade och även beforskade inom akademien så är de som arbetar i dessa miljöer inte det. Hur ter sig semestermentalitet för de som arbetar i semestermiljöer varje dag, blir de socialt anonyma och nya fysiska platserna småningom till ett "hemma"? Och hur förhåller de sig till att människor i deras närhet är på semester? Vad betyder det för säsongsarbetares upplevelse av sex och relationer?

I denna studie undersöker jag samspelet mellan säsongsarbete, sexualitet och sexuell hälsa. Jag försöker förstå vilken roll säsongsarbetet spelar för sexualiteten och dess uttryck samt hur de som arbetar i dessa semestermentalitetens miljöer ser på flirt, sex och relationer.

Studiens syfte

Syftet med studien är primärt att undersöka svenska säsongsarbetares erfarenheter av sexuella möten och relationer under sitt säsongsarbete i Thailand. Studien syftar även till att belysa säsongsarbetares sexuella hälsa/ohälsa och tillgång till sexualrelaterad hälso- och sjukvård samt prevention.

- Hur påverkas sexualitetens uttryck av miljöerna som säsongsarbetarna vistas i? Hur upplevs möjligheterna till sociosexuellt samspel?
- Vilka erfarenheter av sexuella möten och relationer har svenska säsongsarbetare i Thailand?
- Hur kan den sexuella hälsan se ut hos svenska säsongsarbetare i Thailand? Vilka erfarenheter av kontakt med hiv/STI¹-prevention samt sexualrelaterad hälso- och sjukvård har de under sitt säsongsarbete?

---

¹ STI är en förkortning av *Sexually Transmitted Infections*, på svenska ibland kallade könssjukdomar. Tidigare användes benämningen *Sexually Transmitted Diseases* (STD).

Disposition

Efter introduktionen tar en kort bakgrund till ämnet vid varpå tidigare forskning om resande och sexuell hälsa presenteras. Här beskrivs även vilket tomrum denna studie kan tänkas fylla. Därefter följer ett avsnitt om teoretiska utgångspunkter och begrepp, huvudsakligen socialkonstruktionistiska idéer om *sexuella skript*, *sexuella värdehierarkier* och *liminalitet*. I metoddelen beskrivs metodval, miljöer, urvalsprocess och informanter samt etiska överväganden. I resultat- och analysdelen presenteras de teman som återfunnits i intervjuerna och de varvas och fördjupas genom tillbakablickar mot teorier och tidigare forskning. En sammanfattande diskussion med fokus på studiens frågeställningar och syfte avslutar läsningen tillsammans med förslag på fördjupande forskning och framtida studier.

Begrepp

För att möjliggöra en bättre förståelse redogörs här för det viktigaste i uppsatsens språkbruk. I separat kapitel redogörs för teoretiska begrepp.

Säsongsarbete. I studien definieras säsongsarbete som *tidsbegränsat arbete på annan ort, exempelvis inom turism, sport eller industri*. Tidigare studier har använt flera olika begrepp, Hennink, Cooper & Diamond (2000) använde såväl *seasonal workers* (säsongsarbetare, min översättn.) som *tourism workers* (anställda inom turistbranschen, min översättn.) och skilde även ut gruppen *migrant tourism workers* (migrantarbetare inom turism, min översättn.). Denna studies föremål för fokus, säsongsarbetare som har ett tidsbegränsat arbete på annan ort, liknas bäst med Hennink, Cooper & Diamonds term *migrantarbetare inom turism*. Av flera anledningar kommer denna definition inte att användas. Migration refererar till förflyttning mellan länder (Migrationsverket, 2013). Ibland fokuseras inom den sexualrelaterade forskningen migrationsprocesser, där ett mål för resan inte alltid är givet (Holmström, 2010). Ingen av dessa beskrivningar stämmer överens med den bild jag mött hos säsongsarbetare. De som intervjuats i denna studie har dessutom inte alltid haft veritabla anställningar att referera till, med arbetstillstånd, anställningsavtal och försäkring. Av denna anledning blir ett ord som *anställning* inadekvat att använda. I studien används därför begreppen *säsongsarbete* respektive *säsongsarbetare*.

Sexualitet. Ordet sexualitet är ett akademiskt och omfattande begrepp som försöker omfamna den katalog av erfarenheter och känslor som hör sex till. Som begrepp fyller sexualitet en viktig och möjliggörande funktion i akademiska miljöer, men det förstås i begränsad omfattning i folkliga sammanhang. Detta har haft betydelse under intervjuerna. Världshälsoorganisationen WHO har en arbetsdefinition av sexualitet som lyder

Sexuality is a central aspect of being human throughout life and encompasses sex, gender identities and roles, sexual orientation, eroticism, pleasure, intimacy and reproduction. Sexuality is experienced and expressed in thoughts, fantasies, desires, beliefs, attitudes, values, behaviours, practices, roles and relationships. While sexuality can include all of these dimensions, not all of them are always experienced or expressed. Sexuality is influenced by the interaction of biological, psychological, social, economic,

political, cultural, ethical, legal, historical, religious and spiritual factors. WHO, 2006:10

Under datainsamlingen har sexualitet som begrepp inte varit möjligt att använda. Det fåtal gånger det har använts har det ifrågasatts av respondenterna. Ett exempel är när *Elin* (K20) under en av de första intervjuerna uppmanas att berätta om eventuella erfarenheter av problem kopplade till sexualitet under hennes vistelse. Hon börjar med att fråga ”vad menar du med sexualitet?” och berättar därefter om en bekants sexuella möte med en *ladyboy*². Jag tolkar detta svar som starkt kopplat till sexuell identitet, möjligen sexuell orientering, vilket inte var mitt syfte med det omfattande begreppet sexualitet. Under intervjuerna har därför sexualitet som begrepp inte använts. För att på ett operationaliserande sätt tydliggöra sexualitetens palett har istället en mängd ord använts. Jag låter en fråga utgöra exempel: *Hur ser du på dina möjligheter som säsongarbetare till flirt, sex, kärlek och relationer?*

Sexuell hälsa. I arbetet med uppsatsen utgår jag från en holistisk syn på sexuell hälsa, där biologiska, sociala och psykologiska delar innefattas. Jag vill också poängtera att risk och oro för hiv/STI ingår här samt erfarenheter av önskad och oönskad graviditet. En arbetsdefinition från WHO kan hjälpa läsaren, den lyder

Sexual health is a state of physical, emotional, mental and social well-being in relation to sexuality; it is not merely the absence of disease, dysfunction or infirmity. Sexual health requires a positive and respectful approach to sexuality and sexual relationships, as well as the possibility of having pleasurable and safe sexual experiences, free of coercion, discrimination and violence. For sexual health to be attained and maintained, the sexual rights of all persons must be respected, protected and fulfilled. WHO, 2006:10

---

² Ordet *ladyboy* förekommer ofta i intervjuerna och refererar till thailändska transsexuella män-till-kvinnor.

2 BAKGRUND

För att kunna studera utlandsrelaterat säsongsarbete, ett sammansatt och gränsöverskridande område, krävs förståelse inom flera fält. Här presenteras det ökade globala rörelsemönstret och hur vi kan se en konsekvens av detta i svensk statistik över hiv/STI. I kommande kapitel följer forskning i ämnet.

Ökat resande

Människor världen över reser allt mer. Resandet sker i flera olika syften och såväl inom som mellan länder. Även i Sverige har resandet ökat. Om vi ser till flygresor så har dessa ökat från åtta till närmare 27 miljoner personresor per år sedan 1980. 2010 gjordes över 20 miljoner utlandsresor från Sverige i linjetrafik och charter. Förutom antalet resor så har även längden på resorna ökat (Transportstyrelsen, 2011). Thailand är ett av de mest populära länderna för långresor och varje år beräknas 400 000 svenskar besöka Thailand för semester³.

Charterturismen står för en del av resandet och inom denna sfär finns även en hel del anställda som utgör ett slags långtida arbetande resenärer. Men hur många är det totalt som reser och arbetar utomlands? Detta ingen enkel fråga. Det finns varken nationella eller internationella sammanställningar och kalkyler på antalet som reser och arbetar. Däremot finns det en enormt stor variation på arbeten, företag och tillvägagångssätt för tillfälliga eller längre vistelser utomlands. Turism och arbete verkar ibland också överlappa eller komplettera varandra, vilket kan ses i intervjuerna.

Jag har intervjuat människor i turistbranschen, varför en uppskattning av denna är på sin plats. Jag låter några exempel utgöra proxy. Ett av de stora charterbolagen, *Fritidsresor* med moderbolaget TUI Travel PLC, har 54 000 anställda i 180 länder varav 1500 svenskar (TUI, 130115). Ving Sverige AB som ingår i Thomas Cook-koncernen beräknar antalet anställda svenskar till ungefär 200 personer (Ving, Fakta och siffror, 130705). Apollo, som ingår i Kuoni Nordic, har 1000 anställda från Norden, antalet svenskar uppges inte (Apollo, Arbeta inom Kuoni Nordic, 130705). Utöver dessa större organisationer finns en uppsjö av arbeten hos mindre företag, dessa finns dock inte dokumenterade på samma sätt. En uppskattning av det totala antalet svenskar som arbetar på Phuket⁴, vilken utgår ifrån de jag intervjuat och deras kännedom om andra säsongsarbetande svenskar, är runt 100 personer.

Det ökade rörelsemönstret kan tydligt ses i den svenska statistiken över hiv/STI. Människor reser inte bara allt mer, de har också sex- och kärleksrelationer under tiden för resandet. Sexuella kontakter knyts med andra resenärer; den egna partnern, andra turister eller för tillfället närvarande konferensdeltagare, och så kallad lokalbefolkning. I internationell forskning ses de som reser under lång tid och de som stannar på en plats under lång tid som mer benägna att träffa sexpartners. Det är en av anledningarna till valet av säsongsarbetare som studieobjekt. Mer om detta senare.

---

³ Ur intervju med Sveriges ambassadör i Thailand på regeringens hemsida (130705).

⁴ Phuket är en ö i Thailand och ett populärt resmål för turister.

Utlandsrelaterad hiv/STI i Sverige

Sedan slutet av 1990-talet finns information om smittland i den svenska statistiken över hiv/STI (Smittskyddsinstitutet, 2013b). De vanligaste länderna som förekommer i statistiken är Thailand och Spanien (Smittskyddsinstitutet, 2013c), länder som också är några av Sveriges vanligaste resmål ur turismsynvinkel.

I regeringens proposition *Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar* (Prop 2005/06:60) delas det preventiva arbetet vad gäller hiv/STI in i preventionsgrupper. Det handlar om vilka förebyggande arbete särskilt skall riktas mot. I detta dokument framhålls *utlandsresenärer och migranter* som särskilt viktiga att rikta förebyggande arbete gentemot. Ett antal andra grupper ringas också in, bland annat män som har sex med män. Valet av preventionsgrupper härrör framförallt från epidemiologisk övervakning. Indelningen i grupper har kritiserats bland annat för att stigmatisera och skapa generaliserade föreställningar om grupper⁵, men kvarstår.

Ur det statistiska underlaget kan vidare utläsas att den inhemska spridningen av hiv är låg och ses framförallt bland män som har sex med män. Smittskyddsinstitutet konstaterar att den fluktuerande incidens som kan ses i Sverige beror på globala migrationsströmmar. 2012 angav 69 procent av de som diagnosticerats med hiv i Sverige att de smittats utomlands. Thailand var detta år det land som uppgavs av flest personer som erhållit infektionen utomlands, såväl av personer födda i Sverige som personer födda utomlands (Smittskyddsinstitutet, 2013c).

Migration och utlandsresor ses som epidemiologiskt bidragande faktorer vid både hiv och andra STI:er. Information om andra STI:er finns dock inte dokumenterad på samma sätt som om hiv. 2012 hade 30 procent av gonorréfallen och sex procent av klamydiainfektionerna annat smittland än Sverige, och Thailand är det enskilt vanligaste landet (Smittskyddsinstitutet, 2013a; Smittskyddsinstitutet, 2013d). En inte oansenlig andel, 10 procent, av klamydiainfektionerna saknar uppgift om smittland (Smittskyddsinstitutet, 2013d).

---

⁵ Se till exempelvis Göteborgs kommuns remissvar i Prop 2005/06:60.

3 TIDIGARE FORSKNING

Ett antal forskare har intresserat sig för resande och sexuell hälsa, och sättet att närma sig och förstå ämnet är många. I följande avsnitt görs en presentation av forskning om utlandsresor och sexualitet i allmänhet och utlandsrelaterat säsongsarbete i synnerhet. Här skisseras de huvudsakliga fynden som kan kopplas till olika perspektiv på studiens syfte. Men först något om hur och var den tidigare forskningen återfunnits.

Artikelsökning

För att fördjupa min förståelse för och studiens analys av resande och sexuell hälsa gjordes en litteratursökning. Vid sökningar om säsongsarbete återfanns endast ett fåtal artiklar, varför sökningen vidgades till resande. Artiklar söktes i *PubMed*, *Eric*, *PsykINFO*, *Social services abstracts* och *Sociological abstracts*. Sökningen gjordes genom blocksökningar, där ett antal kategorier skapas av ord som hänger samman, för att göra en sökning så specifik för ämnesområdet som möjligt. Ett flertal olika ord och termer utprovades i kombination, det är således inte en regelrätt blocksökning som ligger till grund för följande kapitel. De termer som på olika sätt kombinerats för att få fram relevant litteratur är: travel, vacation, holiday, backpacking, backpacker, seasonal work, sexual*⁶, chlamydia, hiv, condom, condom use, safe sex, sexual risk taking, sexual behaviour.

Flera av artiklarna som återfanns har sorterats bort då de trots sökningens avgränsning behandlade enkom resor inom ett land, inte hade sexualitet eller sexuell hälsa som huvudsakligt innehåll eller var redogörelser för mönster av hiv/STI inom ett land. När väl relevanta artiklar valts ut, genom läsning av titlar och abstracts, utgjordes forskningsöversikten av ett tjugotal artiklar. Till detta har enstaka artiklar lagts, som funnits relevanta utifrån sökande genom referenslistor, citeringar och liknande. Att kombinera olika tillvägagångssätt i litteraturstudier som metodologisk strategi har förordats av Arksey & O'Malley (2005) som anser att det ger ett mer användbart resultat.

Ämnet *resande och sexuell hälsa* tycks ha erhållit ett ökande intresse från slutet av 1990-talet, vilket kan ses i form av ett växande antal artiklar i ämnet. Artiklarna jag tagit del av kommer huvudsakligen från västeuropa, USA och Australien, vilket kan ha att göra med kontinenternas företrädesvis goda ekonomiska möjligheter för resande. Ämnet tycks ha rönt intresse och/eller medel i relation till framförallt tre andra faktorer, *migration*, *prostitution* och *förekomst av hiv/STI*, vilket har påverkat forskningsområdet. Flertalet artiklar berör dessa områden och jag kan se ett behov av forskning som fokuserar andra ingångar till turism och resande kopplat till sexualitet. Exempelvis återfinns relationer och romantik sällan i de vetenskapliga artiklarna, därför har antologier och böcker delvis fått komplettera den vetenskapliga litteratursökningen. Mer om detta i avsnittet om framtida forskning.

---

⁶ Vid trunkering (*) inkluderas alla ord som börjar som ordet som trunkerats oavsett hur de slutar, exempelvis sexual* inkluderar såväl *sexuality* som *sexual risk*.

Hur vanligt är sex på resande fot?

Det finns ett flertal forskare och forskargrupper som intresserat sig för hur vanligt det är med sex och relationer under semester- och affärsresor. Olika grupper av människor och företeelser har varit i fokus för forskningen, däribland kommersiellt sex, sex under studenters ferier, sex bland hemvändande migranter och sex mellan män som har sex med män (MSM). Några studier tydliggör vad som definieras som sex, de flesta gör det inte. Vad som är tydligt är att det är tillfälligt sex och nya partners som varit det huvudsakliga målet för forskningen, inte huruvida par som reser får ett mer lustfyllt sexliv under resan. Särskilda turistmagneter har ofta varit i fokus, däribland Cuzco, Peru, som är utgångspunkten för vandringar på Inkaleden (Bauer, 2009; Cabada m.fl. 2009). Ett flertal studier har fokuserat på semesterorter med sol och strandliv, exempelvis Teneriffa, Mallorca, Ibiza (Bellis m.fl. 2000; Bellis m.fl. 2004; Downing m.fl., 2010) och Hawaii (Nemoto, 2007). Cuzco har, till skillnad från andra semesterorter, inte samma fokus på sol, bad och hud och är därför annorlunda som sådan. Här finns däremot ett stort intresse för ”New Age”, vilket kan inspirera till exempelvis ökad droganvändning (Bauer, 2009).

Vivancos, Abubakar & Hunter, (2010) beskriver i sin systematiska genomgång den samlade prevalensen av reserelaterat tillfälligt sex som 20 % (95 procents konfidensintervall, 15-27 procent). Detta baseras på ett tjugotal studier på män och kvinnor, 15-65 år, med olika sexuella preferenser. Högsta förekomsten återfanns i studier genomförda på kliniker eller bland resande. Lägsta förekomsten återfanns i studier på stickprov av den generella befolkningen. I linje med metastudiens resultat ligger Egans (2001) studie, utförd på kanadensiska vandrare. Av studiens kvinnor och män hade 20 respektive 31 procent haft tillfälligt sex under resan.

När studiefokus flyttas från resande generellt till resande singlar ökar andelen som haft sex under resan. Downing m.fl. (2010) undersökte spanska, tyska och brittiska turisternas beteende på Ibiza och Mallorca och konstaterade att 34,1 procent av de som var singlar på resa hade haft sex på semestern. Det var, i deras studie, vanligare bland de som druckit mycket alkohol och bland de som semestrade längre än två veckor. 47 procent av de som ankom utan sexpartner hade sex på Ibiza (Bellis m.fl., 2004). Men även studier som inte fokuserade singlar utan resande generellt fann hög andel tillfälliga sexuella kontakter. I Ansart m.fl. (2009) studie på STI-klinik i Paris hade 45 av 49 respondenter haft tillfälligt sex. Denna studie hade även tagit reda på mer om vem de hade haft sex med. 63 procent hade haft sex med lokalbefolkning och 29 procent med andra turister. Egan (2001) konstaterade att långtidsresande backpackers både förväntade sig att ha sex under resan och hade även haft sex på resa i högre utsträckning än korttidsresenärer.

Förändrat beteende hemma/borta

Gör resande och semestrade oss till risktagande individer eller beter vi oss sexuellt på liknande sätt hemma i Svedala som på en strand i Thailand? I detta är forskare oeniga. Några försök har gjorts att se på statistiska samband. Det finns de som ser korrelationer mellan högt antal sexpartners på hemorten före resan och under resa (Bellis m.fl. 2004; Bloor m.fl. 1998; Egan, 2001). Vivancos, Abubakar & Hunter (2010) refererar till studier som inte ser detta samband, utan istället enbart ser ökat antal sexpartners tre månader före avresa. Längre resor konstateras

i ett flertal studier innebära fler tillfälliga sexkontakter (Downing m.fl., 2010; Gehring m.fl. 1998; Vivancos, Abubakar & Hunter, 2010). Mer om de långtida resenärerna i avsnittet ”Säsongarbete och sexuell hälsa”.

Bloor m.fl. (1998) identifierade också könsskillnader vad gäller det sexuella riskbeteendet hemma respektive på resa. Männens beteende på resa reflekterade oftast det hemmavarande, använde man kondom eller föredrog avbrutet samlag vid tillfälligt sex hemma, gjorde man även det på resande fot. Kvinnor däremot var mer inkonsekventa i sitt sexuella beteende. Författarna menar att deras beslut formas av den de har sex med, huruvida det är en medresenär från samma eller ett annat land, från turistorten eller någon man kände sedan tidigare. Beslut kring kondom användning tas snarare av män än kvinnor, menar forskarna. Vad gäller de kvinnliga respondenterna såg man inte heller en ökad kondom användning med ökat antal partners utomlands utan tvärtom (a.a).

Det finns även de som fokuserat på de sociologiska faktorerna bakom ett förändrat beteende. Flera av studierna poängterar att det är en central aspekt av semestrande att vi känner frihet när vi lämnar våra hemmiljöer, vardagsrutiner och sociala band (Bauer, 2009; Thomas, 2005; Vivancos, Abubakar & Hunter, 2010). Begreppet liminalitet [ur eng. liminality] innebär en tid av social anonymitet och bland annat Thomas (2005) lyfter fram resande och semestrar som möjliga liminala perioder. Bauer (2009) menar att nya miljöer kan skapa resonemang och beteende som är annars skulle vara oförenliga med ens person [ur eng. ”out of character”]. Liminalitet som möjliggörare för ett icke-ordinärt liv och leverne återkommer framöver.

Tid är en viktig faktor i skillnaden mellan vad som sker i ett ”hemma” respektive ett ”borta”. I ett resande eller semestrande tillstånd finns ofta mer tid till förfogande då merparten av dagen inte går åt till arbete. Det kan betyda att stegen mellan iakttagelse, flört, sex och relation kan gå i samma kronologiska ordning men i mycket snabbare takt än hemmavid (Bauer, 2009). Thomas (2005) kallar det *komprimering av tid* och stöder Bauers tes att relationsskapandet följer samma mönster.

Sexuellt risktagande

Vilka personer som kan tänkas vara mer eller mindre benägna att ta risker som är sexrelaterade har även rönt stort fokus. En samstämmig definition på vad som är en sexuell risk finner jag inte, men det jag finner mest förekommande vid operativ användning av begreppet är: oskyddat sex, inkonsekvent kondom användning och flera partners.

Vivancos, Abubakar & Hunter, (2010) lyfter i sin metastudie yngre ensamresande män som särskilt benägna till sexuellt risktagande. Män som har sex med män lyfts också som särskilt relevanta i relation till sexuellt risktagande och resa, men just dessa har exkluderats i vissa studier, däribland Kramer m.fl. studie (2008). De som i förväg tänkt att de skulle träffa sexpartners under resan hade också gjort det i högre utsträckning. Det visar Bloor m.fl:s (1998) studie där det var vanligare att man hade kondomer med sig på resan bland dem som uppgett att de hade haft en ny sexuell partner utomlands de senaste två åren. Samma studie såg att ju högre utbildning de i studien hade desto fler sexuella kontakter under resan.

Välutbildade kvinnor har även noterats vara mer sexuellt riskbenägna under resa (Mårdh, Arvidson & Hellberg, 1996).

Hur ser det ut med kondomanvändningen? Egan (2001) finner i sin studie av backpackers i Kanada att 70 procent av männen respektive 67 procent av kvinnorna använde kondom. Inkonsekvent respektive konsekvent kondomanvändning hemma återspeglade sig på resande fot. Fler studier ser en liknande andel kondomanvändare (Bellis m.fl 2004; Bloor m.fl. 1998). Tre studier pekar däremot åt motsatt håll. Ansart m.fl. (2009) hade ingen respondent som uppgav konsekvent kondomanvändning och 60 procent som uppgav att de aldrig använde kondomer. Bellis m.fl. (2000) hade ett resultat som visade att 26 procent inte hade haft kondom vid minst ett tillfälle och 23 procent hade haft mer än en sexpartner. Cabada m.fl (2009) fann att en fjärdedel av de lokala unga vuxna i Cuzco hade ett konsekvent kondomanvändande. På Ibiza hade de som reste med partner sex i högre utsträckning än de utan, men kondom i lägre utsträckning. I denna studie hade ca 6 procent haft sex med en annan person än sin partner under semestern (Bellis m.fl., 2004).

Den kvalitativa forskningen ger oss ytterligare perspektiv på kondomanvändning. Bauer (2009) gjorde kvalitativa studier av kvinnliga turister i Cuzco. Kvinnorna uppger att de har sex och relationer med lokala män och att samtliga parter på olika sätt vinner på det. I intervjuerna mötte hon kvinnor som insisterade på att de inte hade haft oskyddat sex samtidigt återfanns en mängd anledningar till varför det ändå skett. I flertalet fall har alkohol och droger varit inblandat. En kvinna tyckte att det kunde bli konstigt om alkohol inte fanns med i bilden. Bauer hör vidare kvinnor berätta om hur de själva behöver tillhandahålla kondomer och insistera att de kommer på. En kvinna menar att hon letat upp en man som hon bedömde utgöra mindre risk – ”han är den här djupa, tysta typen”[min översättn.] – vilket hon härleder till att han haft sex med färre personer. Sammantaget finner Bauer västerlänningar med kunskap att använda kondom, men utan förmågor att förvandla denna till kondomanvändning.

Finns det några könsskillnader i sexuellt risktagande? Cabada m.fl (2009) såg, när de delade upp på kön, fler inrapporterade sexpartners och fler utländska partners hos peruanska män, men fler symtom på STI hos kvinnor. Även Eiser & Ford, (1995) fann att män hade fler sexuella kontakter än kvinnor. De använde även kondom i lägre utsträckning. Bauer (2009) menar att kvinnor har svårare att förhandla i heterosexuella sexuella situationer, då det finns bilder starkt kopplade till manlighetsideal där säkrare sex inte ingår som ett alternativ. Apostolopolous m.fl (2001) såg en signifikant större andel manliga studenter än kvinnliga (20 respektive 5 procent) som hade haft sex med en ny partner under ”springbreak”⁷.

Vad gäller alkohol och droger i relation till sexuellt risktagande går åsikterna isär. Flera pekar på att användningen av alkohol och droger går upp under resande och semestrar (Bellis m.fl., 2000; Vivancos, Abubakar & Hunter, 2010) dock framförs inte kopplingen mellan alkohol- och drogers direkta inverkan på det sexuella risktagandet lika tydligt. Downing m.fl. (2010) identifierade att oskyddat sex var vanligare bland de som använt droger fyra gånger eller fler under resan, detta kunde dock inte Bellis m.fl. (2000) belägga i sin studie.

---

⁷ Uppehåll/lov mellan terminer på universitetet under våren.

Hiv/STI och testning

Studier av hiv/STI bland resande har framförallt gjorts med utgångspunkt från hiv/STI-kliniker i hemlandet men även via rekrytering på pubar och barer i turistorter. Cabada m.fl (2009) testade lokala unga vuxna i Cuzco, Peru, som hade haft sex med turister för HIV, klamydia och herpes simplex typ två (HSV2). De fann 79 procent positiva på minst ett av testerna. Vanligast var herpes (HSV2). 25 procent erhöll positiva klamydiatest. Ansart m.fl. (2009) undersökte under ett år personer som kom till en klinik i Paris, upplevde genitala besvär och som hade varit utomlands. Bland de 49 patienter som inkluderades i studien fann de gonorrhé hos 37 %, primär HSV2 (24 %), urinrörsinflammation, syfilis (8 %), klamydia (8 %) och primär hivinfektion (4 %).

I motsats till Ansart m.fl. (2009) inkluderade Bavastrelli m.fl. (1998) i sin studie även de som inte uppgav att de hade symtom. Denna italienska studie fokuserade klamydia och inbegrep 14-25 åringar som besökte tre mottagningar i Rom. Av de 130 individer som ingick i studien konstaterades 21 procent positiva för klamydia, varav ungefär var fjärde kvinna och var femte man var asymtomatiska. Detta poängteras vara ett problem. Identifierade riskfaktorer för klamydiainfektion innefattade, förutom fler än en sexpartner, resor utomlands.

Prevention

Det finns få studier som fokuserat på vilka preventiva budskap som ges och mottas vad gäller sex och resande (Vivancos, Abubakar & Hunter, 2010). I denna sökning identifierades tre exempel som uttryckligen berör prevention och preventiva budskap. Gehring m.fl (1998) gav i sin interventionsstudie råd om hiv/STI till resenärer på Zurichs flygplats med destination till högendemiska länder. Vid hemkomst tillfrågades de om informationen och även om majoriteten höjde sin kunskap ledde denna nyvunna kunskap inte till förändrat beteende. Kontroll- och försöksgrupp hade samma utfall sett till planerad och faktisk kondom användning. Gehrings forskarlag konkluderar att insatsen var uppskattad men hade föga effekt på sexuellt riskbeteende. Cabada m.fl (2009) poängter behovet av fokus på lokalbefolkning. De såg lokala unga vuxna i Cuzco som har sex med resande som särskilt sårbara, då de kan ha svårigheter att förhandla sig till säkrare sex på grund av ojämlik socioekonomisk status. Författarna såg också låg kontakt med hälso- och sjukvård och preventiva åtgärder bland de lokalt anställda.

Bauer (2009) menar vidare att det finns en stor utvecklingspotential i vilken information som ges till resande. Enkom en av 11 kvinnor i hennes studie kommer ihåg att hon fått råd av *Travel Health Advice* kring säkrare sex före avresan. Hon sammanfattar sina fynd i tre nya sätt att närma sig hälsovägledning vid resa. Först och främst behövs en medvetenhet om att nya miljöer tillfälligt kan skapa resonemang och agerande som annars skulle betraktats som oförenliga med ens personlighet. Sedan behöver en förskjutning i fokus ske från *använd kondom till sluta inte använda kondom*. Detta då romantiska bilder och tankar kring relationers äkthet inverkar negativt på ett fortsatt kondom användande. Det ligger också väl i linje med tankar om tidskomprimering under resa. Det tredje utvecklingsområdet handlar om förhandling av säkrare sex, men till skillnad från Cabada m.fl (2009) som lyfte fram lokala unga vuxnas sårbarhet, lyfter Bauer (2009) kvinnor. Påtryckningsmekanismer inom heterosexuella sexuella situationer gör att kunskapsbaserat beteende åsidosätts, menar Bauer. Bilden av hur män skall

vara gör säkrare sex till ett otänkbart alternativ för dem. Därför behöver kvinnor stärkta förhandlingskunskaper som rör sig bortom machoism. Färdigheterna betonas framförallt handla om kommunikation.

Säsongsarbete och sexuell hälsa

Få har belyst de som stannar en längre tid trots att gruppen lyfts fram som särskilt viktiga i relation till preventiva insatser (Vivancos, Abubakar & Hunter, 2010). De som reser en längre tid, ibland kallade *long-stay travellers* beskrivs i flera studier ha ett större sexuellt risktagande i relation till *short-stay travellers* (Egan, 2001; Hughes & Bellis 2006; Gehring m.fl, 1998; Vivancos, Abubakar & Hunter, 2010; von Szadovszky, 2008). Sämre tillgång till eller okunskap om hälso- och sjukvård tas också upp som en problematisk faktor för de långtida resenärerna (Vivancos, Abubakar & Hunter, 2010).

Bland de *long-stay travellers* som studerats finns så kallade expats⁸, studenter, militärer, internationella volontärer i sociala projekt (Martin m.fl 2011), backpackers (Egan, 2001), säsongsarbetare i turismbranschen (Hennink, Cooper & Diamond 2012; Bauer 2009) och guider (Simkhada m.fl. 2009).

Två studier har belyst de som arbetar utomlands i turismnära miljöer en längre tid på ett förståelseinriktat kvalitativt sätt. Simkhadas forskarlag har intervjuat 21 nepalesiska guider om kunskaper om sexuell hälsa, sexuella relationer och kondomanvändning. Majoriteten av guiderna är gifta och 20-39 år. Kunskap om hiv/STI i gruppen beskrivs som god, däremot avspeglas detta inte i kondomanvändning. Sex med kvinnliga turister var vanligt och flera av guiderna menade att det var kvinnorna som raggade upp dem. En guide hade varit med om att sex hade nästintill beställts av en turist före avresa. En del av guiderna beskrev att de fick finansiellt stöd av kvinnorna och även resor till andra länder. Sexuella kontakter med sexarbetare förekom. Inställningen till kondomer var generell positiv och kondomanvändning förekom. När kondom inte användes var anledningarna framförallt att det inte fanns tillgängligt eller att kvinnorna inte ville ha det. En guide uttryckte det svåra i både maktbalans och förberedelser:

...we can not ask them for sexual intercourse. Whenever they say, we have to be ready for that. So, sometimes it's very difficult to manage condoms.

(Simkhada m.fl. 2009:51)

Hennink, Cooper and Diamond (2000) har intervjuat sextio säsongsanställda turistarbetare i södra England i början och slutet av turistsäsongen. Deras metod ger möjlighet att uttala sig om beteendeförändringar, menar de själva, och stora förändringar sågs i sociala och sexuella relationer. Flera av respondenterna menade att de var mer sociala, mer rättfram och även spenderade mer tid med vänner. En framhåller att tidsperspektiv förskjuts.

I think things move a lot quicker... you know that you're only here for whatever period of time and you're trying to hurry things along

---

⁸ *Expat* är en förkortning av *expatriotes* vilket är personer som under en period lever och arbetar i ett annat land än hemlandet.

and everything's at a faster pace, so relationships are developed quickly...that's just the way it is 'round here.

(Hennink, Cooper & Diamond,
2000:177)

De fann ett större antal sexpartners hos migrantarbetarna inom turism samt hög efterfrågan på abort. Ingen förändring i användning av preventivmedelsmetoder sågs, trots förändringen i sexuellt beteende. Som särskilt risktagande ser de förstagångssäsongarna, som den första tiden har mycket tillfälligt och oskyddat sex. Detta förändras och minskar över tid.

Sammanfattning

Ungefär var femte resenär har sex under sin resa, en andel som blir högre om resenären är singel. Huruvida människor har mer sex på resa än i hemmamiljö är omtvistat, vissa forskare ser fler partners *under* resa, andra *före* avresa. Få uppger konsekvent kondom användning.

Resor skapar beteende som annars kan betraktas som oförenliga med ens personlighet. Tidsperspektiv förskjuts och en tidskomprimering sker under resor, vilket inverkar på exempelvis tidsåtgång mellan flirt och sexuellt möte. Alkohol- och droganvändning ökar och detta påverkar omdöme och risktagande. Dessa faktorer gör sammantaget resenärers beteende svårt att förutsäga, såväl för resenärer själva som för prevention. Kvinnor tenderar att ha svårare att förhandla sig till säkrare sex. Få preventiva insatser har riktats och fungerat gentemot resenärer.

De som stannar en längre tid, exempelvis studenter, volontärer och säsongarbetare, ses som mer sexuellt risktagande än de som stannar en kortare tid. Dessa långtida resenärer konstateras bland annat ha fler tillfälliga sexkontakter. Sämre tillgång till och okunskap om hälso- och sjukvårdssystem påverkar möjligheterna att ta hand om oro för eller faktisk sexuell ohälsa. En studie av säsongarbetare visade på hög efterfrågan på abort. Särskilt risktagande är förstagångssäsongarna som har mer tillfälligt och oskyddat sex.

Sammantaget har få studier gjorts ur ett svenskt eller nordiskt perspektiv på ämnet resande och sexuell hälsa. Inga studier har gjorts sedan mitten av 1990-talet (Mårdh, Arvidson & Hellberg, 1996). Internationellt har få studier fokuserat långtida resenärer och enkom två återfinns som belyser säsongarbetare. En studie av svenska säsongarbetare skulle, mot bakgrund av detta, kunna ge perspektiv på den ökande andelen hiv/STI som kan relateras till utlandet i Sverige. Som långtida resenärer är de bland de mest risktagande och därmed även de mest intressanta för framtida preventiva insatser.

4 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER OCH BEGREPP

För min studie är samspelet mellan säsongsarbetare och andra människor det absolut mest centrala. Hur tänker de kring sina kärleks- och sexuella relationer? Och varifrån kommer stöd och kunskap som löser sexuella problem? Jag kommer med utgångspunkt i mitt syfte och mina problemformuleringar, det som framkommit i empirin och min förförståelse av sexualitet att använda mig av teoretiska begrepp som bäst kan härledas till socialkonstruktionistiska idéer om hur människor lever sina liv och har relationer med andra människor.

Socialkonstruktionismens grundpelare handlar om att kritiskt granska kunskap som tas för given, se kunskap som skapad i interaktion mellan människor samt att förstå skeenden i sin historiska och kulturella kontext (Burr, 1995). Den socialkonstruktionistiska basen för såväl vetenskap som syn på samhälle och individ har således en ontologisk utgångspunkt med människan som aktör och medskapare. Där förstås sexualiteten med visserligen biologiska grundförutsättningar för kropp och funktion men med större tonvikt på hur dess uttrycksformer, mening och förståelse skapas av och med människor. I studien försöker jag förstå säsongsarbetarna och hur de konstruerar sin vardag, sina problem och sin sexualitet. Ett exempel på socialkonstruktionisters ifrågasättande är rutinmässigt kategoriserande. I nya och konstant föränderliga miljöer, som den som säsongsarbetarna lever och arbetar i, blir interaktion och rutiner särskilt intressanta att studera. Vad tas för givet? Vad är stabilt och rutinmässigt? Vad utgör exempelvis säsongarnas fysiska och sociala hem? Samtidigt som socialkonstruktionism i sig är ifrågasättande, har andra ifrågasatt de idéer som konstituerar socialkonstruktionism. En av dessa är Ian Hacking (1999) som menar att begreppet varit frigörande, men idag är överutnyttjat. Han kritiserar det relativa i socialkonstruktionismen och drar idéerna till sin spets: om allting är relativt, vad har då verkligen ägt rum? Detta är sammantaget spännande i relation till de föreställningar om kunskap och ”sanningar” som jag iakttagit under intervjuerna, däribland sådan som traderas från erfarna säsongsarbetare till förstagångsarbetare och vidare till turister. Mer om detta i redogörelsen av intervjuerna.

Socialkonstruktionism kan på ett sätt ses som ett paraplybegrepp, innefattandes flera olika ståndpunkter som tar avstånd från ett positivistiskt tillvägagångssätt vid kunskapsproduktion (Gergen, 1985). Alltså, från en allomfattande bild av vad som är riktigt – till flera samexisterande och sinsemellan olika verklighetsbilder. Här ses individen som medproducent till kunskap och analys, i användande av de metoder, begrepp och kategorier som samtiden bjuder. Det ger, förutom en teoretisk position även metodologiska ramar, vilket kan läsas mer om i metodkapitlet.

Flera har bidragit till socialkonstruktionismen som teori och utgångspunkt. För en fördjupad analys av säsongsarbetarnas berättelser kommer teoretiska begrepp och idéer från flera forskare att användas. Först hjälper William Simon och John H. Gagnon oss att förstå sexualiteten som socialt och kulturellt konstruerad på flera samtidigt verkande nivåer. Därefter skildras sexuella hierarkier genom Gayle Rubins modell ”The charmed circle”. Victor Turners teorier om socialt anonyma miljöer leder vidare mot den empiriska delen.

Sexualiteten: socialt skapad

Mellan individer och grupper världen över finns stora skillnader i hur sexualitet värderas, utlevs och regleras. Även om många menar att sexualiteten är ett naturligt och förutbestämt beteende så är den socialt och kulturellt påverkad. Så beskrivs ibland grunden till teorin om sexuella skript, utvecklad på 1960-talet av William Simon och John H Gagnon. De ville dekonstruera rådande essentialistiska bilder av att sexualiteten är en naturlig och irrationell kraft. Den vida utsträckta variationen som kan ses över kontinenter är det yttersta beviset på detta: sexualiteten formas i sociala kontexter (Månsson, 2012). Sexuella skript är en metafor för att förstå organiseringen av sociosexuellt samspel. Sexualiteten är med utgångspunkt från Simon och Gagnon (1999) likt allt annat beteende inlärt, och får inte en annan betydelse förrän vi, som individer eller kollektiv, tillskriver den detta. Sexualiteten konstrueras genom en sexuell inlärningsprocess där handlingars syfte och mening skapas socialt. Genom denna process skapas en karta, ett manus, för att individen ska kunna navigera mellan ”rätt och fel” vad gäller när, var, hur och med vem det är möjligt att agera sexuellt.

Skripten beskrivs i tre olika nivåer; *kulturella scenarier*, *interpersonella skript* och *intrapsykiska skript*. De sexuella skripten gör sig gällande på alla nivåerna (Simon & Gagnon, 1999). *Kulturella scenarierna* är framförallt abstrakta bilder av roller och ger snarare idealbilder än konkreta direktiv för hur människor agerar i olika situationer. Dessa ger teoretiska ramar för vad som betraktas som sexuell och ett slags generella svar på frågor som hur, när, var och vad. De *interpersonella skripten* är det mellanmänniska spelrum som gör abstrakta idéer till konkreta situationer. Här sker samspel och anpassning och ger ett slags konkret situation av människors tolkningar och förväntningar på de kulturella scenarierna. På det *intrapsykiska* planet hjälper skripten oss att förstå *hur* och *varför* vi tänker, känner och handlar som vi gör. Simon och Gagnon (a.a) skriver att den individuella fantasin och lusten kan kopplas till hur de kulturella scenarierna gestaltar sexualitet, de är ett resultat av den sociala mening vi ger dem. Samtidigt kan de sexuella skripten vara svåra att förhålla sig till i nya situationer, dramatiska som odramatiska. Stereotypa interpersonella skript beskrivs göra människan till en ”dumb actor in another one’s charades” (Simon & Gagnon, 1999:39), ett slags beteende utan att det för individen har en betydelsefull innebörd. Ett beteende för någon annans, eller rollens upprättandes, skull. De intrapsykiska skripten förändras sakteliga men beskrivs ta opportunistiska kliv i situationer som innefattar kris, motsättning eller omvandling. Författarna exemplifierar med ålderskriser. Situationer av kris och omvandling är överförbara till de miljöer som säsongsarbetarna jag intervjuat lever i.

Simon & Gagnon identifierar vidare att människor tenderar att separera sin sexuella identitet från ett slags vardaglig identitet, något som kan illustreras med hur människor släcker lyset i sexuella situationer. Att se sig själv och bli sedd som en sexuell människa med åtrå och lustar verkar problematiskt för en del. I denna studies miljöer är på olika sätt sexualitet ständigt närvarande, och inte uppdelad. Framöver analyseras hur denna identitetsuppdelning omförhandlas vid rumsliga och sociala förflyttningar.

Sexualiteten: historiskt värderad

Synen på sexualitet förändras över tid och rum och historiska legala och kulturella kontexter sätter sin tydliga prägel. Queera kulturanropolgen Gayle Rubin har beskrivit detta i sin kritiska analys av sexualitetens politik i *Thinking sex* först publicerad 1984 (Rubin, 1999). Hon menar att vår tids sexuella rätt och fel har långa anor och att detta har strukturerats genom olika typer av sociala rättelser. De lagar som stiftas och politiska projekt som förs skapar normer som omgärdar sexualitet och ger distinkta sexuella hierarkier. En rådande diskurs är att sexualitet är negativ och destruktiv, tills den legitimerats genom exempelvis reproduktion, äktenskap eller kärlek. Nedan kan dessa ses i den inre, sanktionerade, cirkeln.

Modellen *The Charmed Circle* illustrerar hur olika diskurser tillsammans skapar ett sexualitetens rättesnöre. Här beskrivs bland annat de monogama heterosexuella sexualitetshandlingarna som goda/naturliga medan köp av sex, samkönade relationer och sex utomhus befinner sig på den motsatta, dåliga/onaturliga sidan. Ambjörnsson tydliggör utifrån modellen att *all* form av heterosexualitet inte är sanktionerad, utan att det finns handlingar, åtrå och platser för sexualitetsuttryck som även för den heterosexuelle kan hamna på ”fel” sida och möta negativa konsekvenser (Ambjörnsson, 2006).

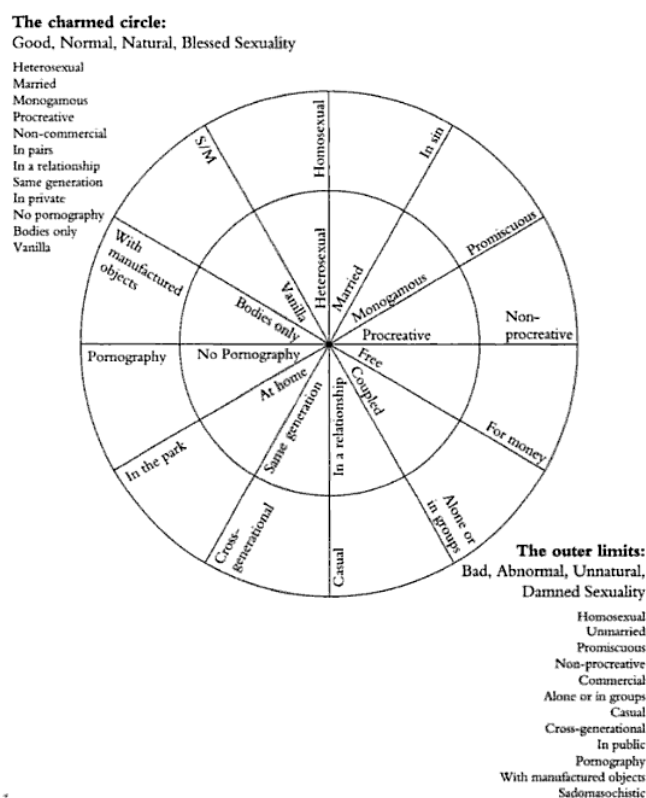

FIGURE 1. The sex hierarchy: the charmed circle vs. the outer limits

Figur 1. Gayle Rubins sexuella värdehierarki som beskriver bra och dålig sexualitet och sexuella handlingar. Ur Rubin, 1999:160

De jag intervjuat befinner sig i å ena sidan nya och konstant föränderliga miljöer, å andra sidan skapar de sig en hemmets trygga vrå under sitt säsongsarbete. De är på så vis i ett sexuella värdehierarkiernas limbo, i möten mellan legala och kulturella skillnader och normerande möten med människor. Nya strukturer ska tas in och värderas. Hur detta kan tolkas utreds i nästa avsnitt.

Liminalitet

Om struktur för socialisation och sexualitet formulerats genom socialkonstruktionismen och föregående kapitel, så kommer delar av detta avsnitt fördjupa föregående. För hur påverkas de intervjuade säsongsarbetarna av att befinna sig bland nya, tillfälligt närvarande turister? Och i fysiska miljöer och situationer långt borta från det som kan betraktas som ”hemma”. Vilka normer för sociala relationer gäller då? Vad gör turistmiljöers sociala anonymitet för sociosexuell äventyrlust?

Dessa frågor kan förstås genom teorier kring *liminalitet*, som utvecklats under 1900-talet. Liminalitet handlar om hur människor agerar när rutiner och vardag lämnas och vad som sker när sociala regler är satta ur spel. Ursprunget till teorin kommer från antropologen Arnold van Genneps beskrivning av likheter mellan övergångsriter i *Les Rites de passage* från 1909. Boken finns recenserad av Frederick Starr (1910) som beskriver syftet: att presentera de så kallade riter som följer med individer i skiftet från en situation eller plats till en annan, från en social eller rumslig värld till en annan. van Gennep ville sätta fokus på stadier istället för detaljer i övergångsriter, och visade detta genom att i ett flertal exempel peka ut de delar som kan liknas med varandra. De likartade delarna identifierades i så väsensskilda företeelser som övergången från ogift till gift, från en bildningsnivå till en annan och från en vådersäsongs till nästa. Det är van Gennep och hans efterföljares arbete som rör människor (och inte vådersäsonger) och de sociala strukturer som människor befinner sig i som utgör del av den teoretiska utgångspunkten för denna uppsats.

Övergångsriter delas in i tre faser; *separation*, *liminalitet*⁹ och *inkorporering*. Faserna varierar i längd och utformning men det är mycket sällan som riter världen över inte innehåller någon del av dem. *Separationsfasen* innebär, som den semantiska lydelsen, att lämna något bakom sig. Det innefattar ett lösgörande av en tidigare plats eller roll i en socialt och kulturellt strukturerad miljö. *Inkorporeringsfasen* går ut på ett återvändande till en förhållandevis stabil tillvaro, och då är övergången eller processen slutförd. Denna sista fas innefattar ofta en förhöjning i status. *Liminalitet* är den del av van Genneps faser som senare kommit att få mest fokus, och som även jag kommer att ha som huvudspår i analysen av det empiriska materialet. Antropologen Victor Turner (1969) anammade på 1960-talet van Genneps schematiska skiss om övergångsriter och omformulerade dem i linje med fokus till *preliminala*, *liminala* och *postliminala* faser, begrepp jag framöver kommer att använda mig av.

På samma sätt som forskare intresserat sig för *riten* har *extas* varit fokus för många antropologer. Extas kan enkelt förklaras som en hänförelse där en människa rycks ur sitt vanliga tillstånd och tillfälligt blir otillgänglig för omvärlden. Liminalitet har beskrivits som den sekulära varianten av extas, med samma tillfälliga inramning (Andersson-Cederholm, 1999). Vidare har beskrivningarna av liminalitet indikerat såväl att det är en fas och ett tillstånd som åsyftas, som att det är ett tillfälligt personlighetsdrag (Turner, 1969). Individer befinner sig under den liminala fasen i ett kulturellt landskap som har få eller inga konnotationer med det som tidigare varit eller skall vara. Fasen kan betraktas som

---

⁹ van Gennep använde ursprungligen ordet *marge* (Starr, 1910) men detta har sedermera ersatts av *liminalitet* ur det latinska *limen*, som betyder tröskel. Trösklar identifierades som en återkommande symbol för övergångsriter och denna symbol har fortsatt användas (Turner, 2008).

ett socialt och kulturellt limbo. Liminalitet är "[...]neither here nor there, they are betwixt and between the positions assigned and arrowed by law, custom, convention, and ceremonial" (Turner, 1969:95).

Liminala faser har diskuterats upplösa hierarkiska sociala strukturer och även jämförts med lek (Gyimóthy & Andersson-Cederholm 2006; Turner, 1974). I de hierarkiskt blanka miljöerna skapas *communitas*, sociala sammanhang där individer är tillfälligt odefinierade och i detta anonyma och jämlika med andra. I dessa sociala anti-strukturer blir klass, utbildning och härkomst irrelevant och de sociala relationerna därmed inte historiskt och kulturellt medierade (Selänniemi, 2003). På många sätt kan dessa *communitas* jämföras med de möjligheter som internet ger, vilket läsaren kan bära med sig, men det är en på många sätt annan analys.

I leken uppträffas nya modeller, paradigm och *raisons d'être*, som inte varit möjliga att skapa i socialt och kulturellt strukturerade miljöer. Miljöerna eller faserna är därför, med sina upplösta normer och konventioner potentiellt ytor för experiment och nya kombinationer av, i andra miljöer, icke-kombinerbara ting. Människor vågar andra eller fler saker än i hemmiljö och det kollektiva gränsöverskridandet gör detta utrymme lättare att ta. Även tidsperspektivet förskjuts, och uppfattning om behov av och tillgång till tid samt tidsåtgång förändras.

Liminala tillstånd och miljöer har tagits upp av turismforskningen, och utgjort teoretisk grund för studier av hotell som socialt anonyma mikromiljöer (Pritchard & Morgan, 2006), det kommersiella skapandet av hem (Gyimóthy & Andersson-Cederholm, 2006) och luffarturism (Andersson-Cederholm, 1999). Förväntan på att turismupplevelsen skall innehålla något extraordinärt, något utöver det vardagliga lyfts. Andersson-Cederholm (1999) skriver i sin avhandling om luffarturisters upplevelser att förväntan på att resorna ska innehålla extraordinära upplevelser, vitt skilda från vardagen, gör att äventyrslust och gränser ställs på sin spets. Resans kontenta behöver överträffa de höga förväntningarna vilket skapar ett på många sätt gränsöverskridande beteende. Hur ska man annars kunna komma hem med en extraordinär reseberättelse?

Inom turismforskningen har den rumsliga förflyttningen, alltså själva resan mellan olika geografiska platser poängterats. Resan kan ses som en markant symbol för hur såväl fysisk som social miljö byts. Detta blir på ett sätt också ritens, inramningen, det som skiljer turismen från det vardagliga. I hotellmiljöer har förändrat beteende i allmänhet setts, som slängda handdukar på golvet, stöld av inredning och även sexuella inviter gentemot personal (Pritchard & Morgan, 2006). I samma studie nämns även liminalitetens eventuella inverkan på personal som arbetar på hotell, men frågan huruvida och hur de påverkas av arbetet i den liminala miljön lämnas obesvarad.

Finska kulturanthropologen Tom Selänniemi (2003) menar att det viktiga i resande och turism för många inte är *platsen* vi reser till utan *tillståndet*. Han exemplifierar med hur resenärer inte alltid berättar vart de skall åka, vilket begreppet *Playa del Anywheres* tydligt illustrerar. På svenska skulle det kunna liknas med frasen "jag ska åka söderut på sportlovet". I *söder* eller *Playa del Anywheres* är inramningen (strand, solstol, bar), sysselsättningen (sola, bada, festa) och intentionerna (slappna av, ha roligt) givna och den geografiska eller

kulturella platsen inte av största betydelse. Orvar Löfgren (1990) beskriver den tidiga massturismen söderut och hur svenskar som reser utomlands i linje med Selänniemis resonemang reser till drömmen om ett anti-jag, till drömmen om ett osvenskt beteende. I drömlandet transformeras den kontrollerade svensken till en person med sensibilitet, spontanitet med en *lassiez-faire*-känsla närvarande.

Säsongsarbetarna jag intervjuat är inte tillfullo turister men befinner sig inte heller i en vardagsmiljö. Deras situation kan ses som ett mellanting mellan turistens tillfälliga vistelser och bofast lokalbefolkning. Men i detta varande, med kontakter såväl i de gränsöverskridande liminala miljöerna som i de vardagliga blir de väldigt intressanta. Sociosexuella normer lär påverkas, men är de i ett normativt vakuum med uttänjda eller inga gränser för beteende? Eller bildas småningom vardagsliv och rutiner även på Phukets stränder?

Teoretisk avgränsning/alternativt teoretiskt ramverk

I denna studie har teorier om skript, sexuella värdehierarkier och liminalitet valts för att utforska, analysera och belysa det empiriska materialet. Det finns andra teorier som säkerligen skulle belysa materialet fint, om än på annat vis. Jag tror att teorier om risk, alkohol eller "Den Andre" skulle gjort utgjort bra ramar att analysera säsongsarbetarnas berättelser med. I materialet har jag iakttagit flera utsagor och perspektiv på thailändska medarbetare, partners och "bartjejer" som kunde analyserats vidare genom exempelvis Edward Saids¹⁰ utveckling av teorier om "Den Andre". Då studiens syfte inte direkt innefattade detta har delar från intervjuerna utelämnats.

---

¹⁰ Edward Said är en av nyckelteoretikerna bakom begreppet "Den Andre" och *förändringsprocess*, det vill säga konstruktionen och förläggandet av egenskaper hos andra människor av något som skiljer sig från mig själv, exempelvis en annan nationalitet eller ett annat synsätt. Kan exemplifieras med "Thailändare är...", vilket innefattar att vi, svenskar, inte är så".

5 METOD

Mot bakgrund av att säsongsarbete och sexualitet är tämligen outforskat har jag haft för avsikt att använda en metodologisk strategi som fångar in fenomenet på ett nyanserat sätt. Jag vill lyfta fram säsongsarbetarens egen bild av sin verklighet, såsom den uppfattas genom deras subjektiva filter, här och nu. Forskningsfrågorna har utgjort grund för metod och strategiska val längs vägen. Det vetenskapsteoretiska fundamentet som studien vilar på har vidare gett verktyg för analys och bearbetning. Här ses människor, språk och miljöer som medproducenter till den kunskap som skapas och med möjligheter till skilda uppfattningar om händelser, förlopp och sakers mening.

Intervju som metod

För att på bästa sätt lyfta fram studiens syfte har intervju använts som metod. Vid intervjuer berättas en eller flera människors uppfattningar om händelser, beteenden, åsikter och attityder. För att förstå ett socialt eller situationellt fenomen ur en mängd olika perspektiv lämpar sig intervjuer väl som metod. Det betyder inte att intervjuer är en enkel väg till människors åsikter och erfarenheter. Men de ger ett utrymme för oväntade svar och möjlighet till uppföljning av frågor för fördjupad förståelse (Esaiasson m.fl., 2010). Detta har gett mig möjlighet att efterhand förändra frågor och följdfrågor. Intervjuer kan genom detta ses som unika fönster till människors upplevelser samtidigt som de är kontextuellt bundna till det språk och den situation som intervjun bjuder (Robson, 2011:281). Mer om vilket språk och vilka situationer som denna studie företogs under, finns att läsa under kapitlen *Begrepp* samt *Genomförande*.

Ett postmodernt vägval i synen på vad en intervju är och kan bidra med, kan åskådliggöras av Mats Alvessons (2011) utveckling av den representationsproblematik som intervjusituationer utgör. I mina möten med informanterna i denna studie har denna väglett och skapat förståelse för såväl vikten av förberedelse inför intervjuerna som analys av dess händelseförlopp. Den mellanmänniska kunskapsproduktion som sker i intervjuer har inneboende problem som jag i denna studie framförallt identifierat handlar om motivation till intervjun, språkets normerande funktion och prestation. Alvesson menar att dessa problematiker måste lösas eller snarare strategiskt och kontinuerligt arbetas med inför och under varje intervju. Att förstå motivation till medverkan är ett av dessa. Ett exempel är intervjun med *Liisa*, som under intervjun beskriver sig själv som något av en underdog som aldrig passat in i de sociosexuella miljöerna. Hennes intervju är en av de längsta och hon uttrycker upprepade gånger hur viktig hon tycker att studien är. Min tolkning är att hennes motivation är tydligt förankrad i hennes vilja att berätta *sin* historia. Som kontrast kan den intervju som inte blev av ses, där det var tydligt att informanten hade bekanta som kände till dennes framtida eventuella medverkan. Efter upprepade frågor om anonymitet och materialets användning avböjde informanten. En tredje informant hade som personligt mål att prova allt en gång, och intervjun var dennes första. Deras olika ingångar till samt förhållningssätt under intervjusituationen inverkar givetvis på de berättelser de delar. Ovanstående utgör endast exemplifierande diskussion som kan analyseras i relation till såväl deras egen motivation till att medverka i forskning som mitt sätt att presentera mig, studien och dess syfte. Dessa tankar, och många fler därtill, har följt mig i arbetsprocessen.

Miljö, plats och intervju

Utifrån bland annat Ronny Tikkanens forskning (2007) om hur ”kalla” och ”varma” kognitioner påverkar individers resonemang kring risker konstaterades att de bästa förutsättningarna för studien är att göra datainsamling så fenomennära som möjligt. Hans forskning bygger vidare på Ron Golds (2000) teser att vårt sätt att resonera och värdera sammanhang, partners och risker skiljer sig beroende på fysisk och social miljö. I stundens hetta, exempelvis i sexuella situationer, tar individer i högre utsträckning beslut som inte innehåller en informationsprocess utan följer lusten. Ett sådant beslut kan innebära att ett sexuellt möte blir mer riskfyllt eller innehåller fler eller andra komponenter än vad individen på förväg tänkt. Detta sätt att resonera i ”varma” situationer skiljer sig avsevärt från hur samma individ hade resonerat i en ”kall” vardaglig miljö. Min tes är att ovanstående hypoteser är överförbart till studien av säsongsarbetare och deras levnadsmiljö. Jag tror att intervjuer i Sverige i en tid och på en plats förskjutet från säsongsarbetet hade gett berättelser friserade till säsongsarbetarnas bilder av sig själva i Sverige – vilken inte nödvändigtvis behöver vara densamma som bilden av dem i Thailand. Denna identifierade risk hänger tätt samman med en av studiens teoretiska utgångspunkter, *liminalitet*, som i korthet menar att nya och tillfälligt avgränsade sociala miljöer skapar nya och utforskande beteenden. Av denna anledning utfördes intervjuerna med säsongsarbetare, under tiden för deras säsongarbete, på ön Phuket i Thailand. Antagandet att fenomennära intervjuer är att föredra stärks av turismforskning, däribland Irmgard Bauers forskning (2009) som pekar på att *liminala platser* skapar beteende som är *out of character*. För att kontextualisera de miljöer, möten och människor som ämnades utgöra essensen i forskningen var därför ett val av varm kognitionsmiljö nödvändig. Utförandet av intervjuerna där säsongsarbetet skedde var därmed en förutsättning för att förstå skeenden såsom de förstås av säsongsarbetarna i nuet. Denna tes stöds även av några av informanternas utsagor, däribland *Sarah* som menade att jag aldrig hade fått de svar jag fick om jag intervjuat informanterna i efterhand i Sverige.

Intervjuerna ägde rum på ön Phuket i Thailand, i och kring den största staden Patong. Denna plats valdes mot bakgrund av att Thailand är ett av svenskarnas största resmål samt att landet är det vanligast angivna smittlandet avseende flera sexuellt överförbara infektioner. Datainsamlingen pågick under två veckor i februari 2013. RFSU Malmö stod för resans kostnader för mig som forskare och en medföljande assistent. Resan förbereddes genom noggranna efterforskningar på nätet efter svenskar i området. Potentiella arbetsplatser, såväl svenskägda som lokala (exempelvis dykcenter), kartlades och kontaktades på förhand.

Phuket är en stor turistmagnet och Patong beskrivs av många som Phukets centrum för fest, shopping och sex. På plats fann jag mig själv förbluffad över den festfokuserande och sexanspelande stämningen de första dagarna. Värmen gör att människor klär sig lätt, det är hud överallt. I en tidig anteckning från veckorna på plats noterar jag ett flertal kvinnor med virkade toppar, mer håll än tråd. På kvällarna sitter västerländska män i grupper på barerna, ibland med en avsevärt yngre kvinna från Thailand i knät. Alkoholen är billig och drinkarna många och färgglada. Få barn syns till i Patong, knappt ens på dagtid. Vid ett tillfälle görs intervjuer utanför staden vid en resort och det blir tydligt att det är här de turistande familjerna är. Huvudgatan är folkfylld från sen eftermiddag och spankulerande turister möts av vandrande reklampelare som säljer in diverse sex- och alkoholrelaterat: strippshower, biljetter med fri bar och lapdance. En kväll ser vi en vit kvinna som dansar vid en stång i ett skyltfönster på en klubb

övervåning, medan nedanvåningen har en thailändsk dansande tjej vid eller upp på nästintill varje barbord. Iakttagelsen kändes symbolisk.

Platserna för intervju valdes av informanterna och valen innefattade två respondenters arbetsplatser (där ingen i lokalen talade svenska utöver respondenten och intervjuaren) samt caféer och restauranger. Alla intervjuer skedde på dagtid. Vid intervjutillfället erbjöds informanterna något att äta eller dricka. Majoriteten av intervjuerna utfördes över en kaffekopp eller en läsk, vilket skänkte mikropaus för reflektion i intervjusituationerna.

Vem har intervjuats?

Till studien har säsongarbetare sökts på ön Phuket i Thailand.

Inklusionskriterierna för deltagande var att informanterna skulle vara svenska säsongarbetare över 18 år samt ha säsongarbetat på orten i minst två (2) månader. Inför sökandet av informanter planerades ett urval av typen *maximal variation*, för att kunna nyansera de upplevelser som erhålls genom intervjuerna. Maximal variation kan användas för att både illustrera variationer och mönster (Esaiasson m.fl. 2010). I arbete med urval utifrån maximal variation tillåts forskaren att reflektera över vem eller vilka som kan ha förbisetts i respondenturvalet. Detta gör att sökandet, under tiden för studien, kan förändras beroende av vad som förväntas påverka bilden av det som undersöks. Intentionen var att söka maximal variation avseende ålder, kön, sexuell orientering, relation vid avresa, nuvarande relation, typ av säsongarbete, vistelselängd och antal arbetade säsonger. Ovanstående faktorer antogs kunna inverka på upplevelsen och beskrivningen av säsongarbete och sexuell hälsa. För att undvika att behöva förhandsintervjua potentiella informanter om exempelvis ålder, relationsstatus och typ av arbete innan en reell intervju, söktes informanter på olika fysiska platser. Utöver detta inkluderades alltid något om den variationsbredd som eftersträvades vid information om studien.

Informanterna söktes via muntliga samtal med framförallt svenska säsongarbetare. Detta skedde genom att på varje ny plats gå fram och fråga om deltagande. Detta inkluderade att gå fram till inkastare och anställda på restauranger, barer och dyk-klubbar, där vetskap fanns om en svensk ägare och/eller att svenska hade hörts talas. I ett fall var personen jag närmade mig från Australien, varpå frågan om intervju inte ställdes. I ett fall ställdes frågan om intervju till en svensktalande person, som visade sig vara från Finland. Denna person ingår i materialet eftersom frågan ställts och intervjun kunde genomföras på, i huvudsak, svenska. I ett fall diskuterades studien först med en arbetsgivare, varefter säsongarbetare inom denna organisation tillfrågades om deltagande av mig utan arbetsgivarens närvaro. Alla som tillfrågades om intervju verkade intresserade och tackade ja. Två respondenter med inplanerad intervju föll bort. Den ena till följd av intervjupersonens avresa till annan ort, den andra troligtvis till följd av rädsla för vad som skulle komma fram under intervjun. Sistnämnda var den enda som efterfrågade anonymitet samt om citat kunde granskas innan publicering vid planering av intervju.

I studien ingår intervjuer med elva personer, fem män och sex kvinnor. Den absoluta majoriteten av de intervjuade är unga vuxna¹¹, den yngste medverkande var 20 år, den äldste 42år. De har växt upp i såväl större som mindre orter i Sverige, och geografiskt finns Skåne till södra Norrland representerat samt en stad i Finland. Jag tolkar skilda socioekonomiska bakgrunder i informanternas berättelser, men ställde inga frågor om detta. Jag ställde inte heller frågor om etnicitet och utifrån deras namn och efternamn kan endast en antas ha en/två utomnordiska föräldrar. Ett par tre stycken har inte fullföljt gymnasiet, ungefär hälften har kortare vidareutbildningar inom sin yrkesnisch, ett fåtal har kurser eller examen från universitet.

Alla informanterna arbetar med eller möter turister i sitt arbete. Anställningsförhållanden, visum och typ av arbete skiljer sig åt. I studien ingår bartenders, inkastare, lärare, hovmästare, event managers, showartister, en dykinstruktör och en personalansvarig. De har olika lång erfarenhet av säsongsarbete, från två månader till elva år, och även olika lång erfarenhet av arbete i området där intervjuerna ägt rum, två månader till sex år. Flerårig erfarenhet av säsongsarbete innebär för informanterna oftast förflyttning mellan länder eller arbetsorter, alternativt perioder av mindre arbete. I materialet finns beskrivningar av identitet och praktik som rör heterosexualitet, homosexualitet och bisexualitet. Respondenternas relationsstatus vid avresa eller påbörjan av säsongsarbetet samt vid intervjutillfället varierar. Detta får vi anledning att återkomma till i redogörelsen av resultatet.

Genomförande

Intervjuerna som genomförts i denna studie har varit semistrukturerade och som verktyg för samtalets viktigaste ämne och frågor har en intervjuguide använts. Guiden har konstruerats med utgångspunkt i ämnen som tidigare studier på området uppmärksammat eller uttryckt behov av vidare studier kring. Intervjuguiden har agerat ledsagare under intervjuerna. En pilotintervju utfördes för bedömning av frågors relevans, intervjus längd samt för att undersöka om guidens struktur fungerade. Några förändringar gjordes efter pilotintervjun, huvudsakligen kortades guiden ner. Under arbetets gång lyftes ytterligare frågor bort, för att de inte gav värdefull information och var svåra för respondenterna att svara på. Dessa frågor handlade om *vilka råd om sexuell hälsa respondenten hade velat ge till en ny säsongsarbetare respektive det förebyggande arbetet*.

Intervjuerna inleddes med en kort presentation av mig och ämnet, samt intervjus upplägg. Därefter lästes informationsbrevet genom av informanterna och samtyckesblankett undertecknades medan jag iordningställde ljudupptagning. Informanterna tillfrågades om de ville läsa brevet själv, eller om de ville få det uppläst, och i två fall lästes informationsbrevet upp. En utmaning som identifierats i förväg var att hitta tillräckligt tysta platser för att kunna spela in intervjuerna, varför en mikrofon, en *mygga*, införskaffades och bars av samtliga respondenter i studien.

De initiala frågorna berörde *motivation till säsongsarbete, nuvarande arbete och nära vänner* och hur informanterna ser på *möjligheter till sex, ragg, flirt och relationer* som säsongsarbetare. Därefter berördes syn på och egna erfarenheter

---

¹¹ Som unga vuxna brukar personer 20-29 år räknas, ibland är gruppen något vidare, 18-30 år (Skarpås, 2012).

av; sexuella möten och relationer; skydd och preventivmedel; problem kopplade till sexuell hälsa; testning och behandling av hiv/STI samt om de konsulterat vaccinationsmottagning före avresa. Vaccinationsmottagningar antogs potentiellt kunna ha förmedlat information om sexuell hälsa, som en del av övrig hälsoinformation. De avslutande frågorna handlade om de ville delge något som jag inte frågat om i ämnet, om de ville ta del av resultatet och hur det kändes att prata om de här frågorna. En intention var att under intervjuerna söka fyllig och utförlig information, utan att för den saken trötta ut respondenterna, orsaka *respondent fatigue*, med alltför långa intervjuer (Robson, 2011:281). Ämnena har därför avgränsats, och respondenterna letts in på relevant område, när så behövts. Ett exempel var när Sarah (K23) hade en utförlig utläggning om en infektion i handleden, orsakad av en sjöborre.

Intervjuerna varade i 33-80 minuter, och medellängden var ungefär en timme per intervju. Den intervju som tog kortast tid var den första intervjun, personen som intervjuades var också den yngsta informanten och den som hade kortast erfarenhet av säsongsarbete. En annan av de kortare intervjuerna var däremot med en av dem som hade längst erfarenhet, men vad som uppfattades som ett stort inre motstånd att prata om frågorna, vilket gav korta svar. De två längsta intervjuerna var med en som uppfattade sig själv som ”den som alla pratar med” och en som tydligt uttryckte att studien kändes viktig.

Bearbetning och analys

Intervjuerna har transkriberats i sin helhet. För transkriberingen användes *Express Scribe*, en mjukvara som förenklar uppspelning av inspelat material. Vid transkriberingen användes grunderna i Gail Jefferssons system (2004) för att tydliggöra ickeverbal kommunikation. Pauser indikeras med punkt (.) och paranteser (skrattar) är mina förtydliganden. När ett ord kortats ner, beskrivs detta med talstreck -, versaler används då ljudnivån höjs i jämförelse med resten av intervjun. Understrykning indikerar betoning. // markerar när något sägs samtidigt.

Jag har lyssnat på intervjuerna och läst det transkriberade materialet flera gånger. Intervjuerna kodades efter teman som uppkom frekvent i en eller flera av intervjuerna. Återkommande resonemang, tema och erfarenheter jämfördes och ställdes mot andra resonemang och erfarenheter samt tidigare forskning. Vid analysen av intervjuerna har jag växlat mellan vad som skulle kunna kallas ett *postmodernt* och ett *hermeneutiskt* perspektiv, vilket ligger i linje med studiens socialkonstruktivistiska utgångspunkt (Robson, 2011:25). I detta har jag försökt se verklighetsuppfattningar så som de verbaliseras och konstrueras av informanterna. Samtidigt måste en analys av ett transkriberat material hela tiden växla mellan att se till det tillfälligt sagda i relation till helhetsuppfattningen, vilket brukar refereras till som ett hermeneutiskt synsätt (Larsson 2005). I en postmodern analys ingår en tolkning av situationen och stämningen som skapats under intervjun, som inverkar på vad som sägs, betonas och kanske framförallt – vad som inte sägs. Dessa båda synsätt har väglett mig i sökandet efter mönster och motsägelser i intervjuerna.

Materialet som utgör grunden för denna studie är subjektivt valda nedslag i informanternas livsvärld, som de valt att delge och som jag hoppas gör helheten rättvisa. Citaten syftar till att illustrera och fördjupa förståelsen av det sagda, och

varvas med person- och situationsporträtt. Här delges inte alltid alla informanternas perspektiv på ett tema, eller erfarenheter, utan valda exempel som får illustrera flera eller en upplevelse, visa på normer och avvikelse.

Kan resultaten generaliseras?

Det ligger i den kvalitativa forskningens utgångspunkt, att generaliseringar inte är möjliga mer än i mycket begränsad omfattning. Det skriver flertalet, däribland Larsson som härleder detta bland annat till icke-randomiserade urval (2005). Samtidigt kan viss *analytisk generalisering* göras när studien är klar. Detta kräver dock stor försiktighet i utsagor samt tydlig logik som följer mellan påstående, argument och teori (Larsson, 2005). Huruvida begrepp och tankar om generaliserbarhet, men även reliabilitet och validitet, bör användas i kvalitativ forskning är omdebatterat. Flera forskare har lagt fram förslag på alternativa kriterier, som rör sig bortom den ”mätning” som ofta är fokus för kvantitativa studier och som skulle kunna vägleda i mer kvalitativt inriktade studiedesigner (Bryman, 2002). Utgångspunkterna och begreppen är här multipla, nära nog oöverskådliga. De jag funnit relevanta för denna studie, och mina tankar och strategier kring denna handlar i huvudsak om *överförbarhet*, *representation* och *relevans*.

Överförbarhet kan i korthet sägas uttrycka behovet för varje forskare inom kvalitativa studier att ge ”thick descriptions”¹², utförliga och detaljrika beskrivningar av det som studeras för att andra skall kunna bedöma hur pass överförbar empirin är (a.a.). Min tolkning av detta innebär att jag ständigt behöver ställa mig frågan på vilka grunder mina antaganden och analyser görs, om dessa redogörs för på ett utförligt sätt samt om andra ges möjlighet att iaktta samma mönster som jag.

En återgivning av något, om det så är en oljemålad tavla eller en intervjusituation ger aldrig tillträde till hela händelsen, tanken eller processen som skildras, som vore det en spegelbild. Som forskare så möter jag alltid konstruktioner och representationer av verkligheten (a.a.), medvetet och omedvetet valda. Annorlunda uttryckt, ur samma levda erfarenhet kan flera berättelser härledas. Det betyder att andra möjliga representationer kan vara lika trovärdiga eller riktiga, än de jag vaskat fram. De mönster som iakttagits och de teoretiskt grundade analyser som gjorts visar dock på en bild av säsongsarbete, sexuella relationer och sexuell hälsa/ohälsa som i någon mån bör kunna användas för analytisk generalisering.

Ibland beskrivs forskning utifrån ”forskning för forskningens skull” eller forskning som ger möjligheter till förändring, av exempelvis sociala problem eller hälsoproblem. Inte sällan bedrivs forskning som syftar till förändring av praktiker eller praktikernära forskare. Forskningen kallas ibland praxisforskning. Martyn Hammersley föreslår, enligt Bryman, just relevans som kriterium för kvalitativ forskning, det vill säga att forskningen ska bedömas efter relevans i ämnet eller vilket bidrag forskningen kan ge (Bryman, 2002). Jag har en förhoppning om att sälla mig, som praktiker inom det preventiva arbetet inom sexuell hälsa, till den forskning som ger möjligheter och uppslag till förändring och förbättring.

---

¹² För fylligare beskrivning se antropologen Clifford Geertz (1973) ”Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture” i densammes *The Interpretations of Cultures* där de egna metodologiska utgångspunkterna skildras.

Etiska aspekter

Arbetet med studien har kantats av reflektioner över vilka etiska frågetecken som följer med de valda strategierna och metoderna för datainsamling och presentation av desamma. I följande text redogörs för de huvudsakliga områdena där etiska ställningstaganden inverkat på studiens design, genomförande eller presentation.

Studieplanen för uppsatsen har genomgått etisk prövning den 1 februari 2013. Rekommendationer gavs att informanterna inte bör tillfrågas genom sina arbetsgivare och att studiens ansvarig skulle fundera över strategier för att inte förväxla rådgivar- och forskarroll i mötet med informanterna¹³. För att i möjligaste mån tillgodose rådets rekommendationer närvarade vid de initiala mötena med varje respondent jag som skulle utföra intervjuerna samt en assistent. Vid intervjuerna var vi också två personer initialt, men assistenten avlägsnade sig direkt för att möta upp vid intervjuens slut. Att i det initiala mötet med respondenterna vara två personer hjälpte till att visa på intervjuens seriositet samt avlägsna eventuell initial spänning genom att ett ledigt småprat mellan flera parter föregick intervjuerna. Assistenten bar en RFSU-symbol i form av en tygväska med tryck, vilket inte jag som intervjuade gjorde. Detta förväntades ge signaler om professionalism samt uppdelning mellan uppdragsgivare och intervjuare.

I början av varje intervju informerades deltagarna om dess möjlighet att avbryta sitt deltagande, om konfidentialitet och hur materialet kommer att användas. Detta gjordes såväl muntligt som skriftligt, varpå samtycke till intervjun inhämtades. Som bilaga finns *informationsbrev* och *intervjuguide*. Efter intervjuerna diskuterades hur det kändes att delta, och ett kontaktkort delades ut. En till två veckor efter intervjuerna skickades en tackhälsning via mail till samtliga respondenter.

Respondenterna ombads själv välja platser för intervjuerna, då de bor, umgås och arbetar nära andra säsongarbetare. Då det är en starkt alkoholomgärdad kultur som informanterna befann sig i, ombads de att inte ha intagit alkohol under intervjuerna, vilket efterföljdes. I ett fall öppnades en öl av en informant i direkt anslutning till den avslutade intervjun. Samma respondent rökte under den knappt timmeslånga intervjun fem cigaretter.

Under intervjuerna framkom frågor och inkorrekta fakta som jag som intervjuare fick förhålla mig till, något som diskuterats med handledare och ansvarig för etikrådets utlåtande. Jag som intervjuade har erfarenhet av rådgivning och utbildning i sexualitetsfrågor, vilket gav mig en kunskapsmässig förståelse i flera av de ämnen som respondenterna tillfrågades om. I intervjusituationerna valde jag aktivt att inte svara på frågor och uppmaningar om fakta. Efter intervjuerna diskuterades mina sexologistudier, RFSU och sexuell hälsa i ungefär hälften av situationerna. I några fall, där respondenterna frågade, delgavs korrekt information om något som kommit upp under intervjuerna, i några fall gjordes det inte. Individuell rådgivning hänvisades till RFSU:s frågelåda och chat.

---

¹³ Detta råd kommer sig ur det faktum att jag i mitt arbete på RFSU Malmö arbetar som sexualrådgivare och att situationer där råd efterfrågas potentiellt kan komma att uppstå under intervjuerna.

Information om respondenterna har under hela tiden för datainsamling och analys förvarats på separat plats, så att sammankoppling endast kan göras av mig som studieansvarig. Datorn som använts för att spara intervjumaterialet har krypterats och kräver inloggning, och backup sparas på en extern krypterad hårddisk. Båda förvaras, när de inte används, i kassaskåp under tiden för materialinsamling samt under det fortsatta arbetet med studien. Intervjupersonerna söktes i huvudsak som privatpersoner och inte via arbetsgivare. De tillfrågades i huvudsak individuellt och enskilt om deltagande.

När urval av illustrerande citat gjorts, efter transkribering och kodning av intervjuerna, avidentifierades informanterna och fingerade namn tillsattes. Då särskilda personer, platser eller arbetsuppgifter nämndes avidentifierades dessa. Informanterna har gett sitt godkännande till att materialet används till studien och ett antal artiklar/rapporter. När dessa är klara förstörs såväl inspelade intervjuer som det transkriberade materialet och backup.

Några veckor efter intervjuerna tackades informanterna via mail. De uppmanades kontakta mig som forskare om frågor kvarstod eller uppstått efter intervjun. Den examinerade uppsatsen kommer att skickas till de informanter som ville ta del av den.

6 RESULTAT OCH ANALYS

I följande del kommer en redogörelse för studiens empiriska fynd att ta plats. Vem har intervjuats? Vilka var de aspekter av säsongsarbete och sexuell hälsa som lyftes? Hur ser de intervjuade på möjligheterna till sex kärlek och relationer under säsongsarbete och vilka erfarenheter har de? Först tar vi en titt på anledningarna till att de jag intervjuat befinner sig där de gör som säsongsarbetare. Därefter presenteras intervjuernas huvudsakliga innehåll tematiserat till tre delar; skriptens omskrivning; relationer och sexuella möten samt sexuell hälsa/ohälsa. Empirin stärks och belyses löpande med återkopplingar till teoretiska begrepp och tidigare forskningsfynd.

Flera av informanterna beskriver Sverige och sin situation där som inrutad, tråkig. Att få nya perspektiv uppges som den huvudsakliga anledningen till varför de valde att säsongsarbeta. Några vill bättra på sin arbetslivserfarenhet, andra ge livet nya dimensioner. *Maria* (K25¹⁴) uttrycker det: [...] kände jag måste bort härifrån för och kunna liksom få en, ja men få se saker från ett annat håll också”. En del har rest tidigare och *Sarah* (K23) blev lockad att stanna utomlands längre under en backpackingresa, som hon förlängde med att arbeta ett tag. *Peter* (M42) lämnade ett välordnat liv och sålde sina ägodelar efter en familjemedlems plötsliga bortgång, det var dags att välja att leva livet fullt ut: ”livet är för kort för och inte följa sina drömmar”.

Tema 1: Skriptens omskrivning

Säsongsarbetarna bor, lever och arbetar under avgränsade längre tider i miljöer kantade av dubbelheten i att vara hemma och borta samtidigt. Å ena sidan finns ett konstant in- och utflöde av turister, å andra sidan lever delar av arbetskamrater och eventuellt partners kvar. Hur ser den sociala miljön och de sexuella skripten ut, och vad det ger för förutsättningar för sexualiteten? Vilka normer skapas? Bildas ett ”hemma” med tydliga gränser och sätt att reglera upplevelser av rätt och fel i sexuella landskap? Eller är det liminala arenor utan ramar för sociala och sexuella relationer?

Att lämna det invanda

Några av de jag intervjuat beskriver miljön de lever i. En är *Simon* (M22), som beskriver hur den geografiska förflyttningen påverkar hur svenska resenärer tänker;

För det jag alltid har sagt det är att så fort svenskar eller skandinaver landar med flygplanet så är det någon sorts knapp som stängs av i huvudet på dem och då kan de göra vad de vill, när och vad och hur de vill.

Det *Simon* beskriver, ett slags mentalt frigörande, skulle kunna liknas vid den sociala och personlighetsmässiga förändringen som Turner synliggör genom begreppet *liminalitet*. Selänniemi (2003) menar att geografiska förflyttningar förstärker känslan av liminalitet. Detta torde göra att resor till en avlägsen plats, likt exempelvis Thailand-Sverige, skapar tämligen goda förutsättningar för att

---

¹⁴ Informanternas kön och ålder redovisas löpande för, så att läsaren med hjälp av detta bättre kan visualisera dem. K25 står för Kvinna, 25år.

utgöra en liminal arena. Den rumsliga uppdelningen av ett liv hemma och ett liv på bortaplan blir intellektuellt och geografiskt åtskilt. Och det blir måhända enklare att hålla åtskilt.

Mitt i detta bor, lever och arbetar säsongarbetarna som intervjuats. *Maria* (K25) beskriver världen hon lever i som en ”drömbubbla”. Det är inte riktigt verklighet utan ett paradys, en plats uppbyggd av förväntningar och skapelser i linje med förväntningarna. Massageställen, barer, vackra platser och shoppingcenter, allt är en del av detta. Hon säger

[...] dom som åker hit på semester som, som vi är här för, dom åker ju hit med förhoppningarna att ha en, en helt underbar tid i två veckor. Sol och bad och kanske lite lyx och lite... att komma bort från verkligheten är det ju dom åker hit för och... och ha det dom kanske inte har hemma på nåt vis.

Maria ser sig själv och sitt arbete som en del av drömmen, och menar att den långa vistelsen i dessa miljöer gör att de säsonganställda själva ”tappar fotfästet”. *Liisa* (K21) beskriver för mig att det är skilda sätt att tänka på, här och hemma. Detta kommer vi att få anledning att återkomma till senare. *Simon* (M22) som rest och arbetat lite längre än *Liisa* och *Maria* verkar tänka på ett annorlunda sätt kring sin situation. Jag tolkar hans ord och beteende som just nu varandes i mindre av en liminal och verklighetsfrånkopplad värld. Han började säsongarbeta tidigt och ser ibland Sverige som ”borta” och resandet som ”hemma”. Den där ”knappen som stängs av” finns nog inte kvar hos honom själv, resonerar han. Men vad den ersatts av eller hur processen gått till, förtäljer inte intervjun. Han och några av de andra säsongarbetarna som arbetat lite fler säsonger verkar ha funnit mer av vardaglig struktur, än de som likt *Maria* arbetar sin första eller andra säsong.

Även om arbete på ett sätt är det som definierar gruppen säsongarbetare beskrivs livet här som kravlöst. Och denna kravlösa tillvaro påverkar livet som säsongarbetare. Flera informanter tar upp olika perspektiv på att de inte behöver ansvara för något mer än sig själv, tillvaron är ur ett socialt och hemarbetsperspektiv väldigt kravlös. Ungefär hälften av informanterna tillhandahålls boende, städning och mat av sin arbetsgivare. Detta ger väldigt få vardagsbestyr kvar att hantera. Flera berättar också att arbete och fritid flyter ihop, eller är svåra att skilja åt, däribland de som arbetar som inkastare och eventmanagers. För vad är arbete och vad är fritid när arbetet består av att exempelvis blanda drinkar, dyka, umgås med och locka jämnåriga till en klubb eller arrangera ett poolparty? *Maria* (K25) och *Åsa* (K33) berättar att när de inte arbetar så solar och badar de, *Åsa* dyker också. *Sarah* (K23) beskriver livet i Thailand i relation till Sverige och hur människor lever ett kravlöst och förslappat liv utan att de klandras av omgivningen.

Allt är lite mer... du har inte koll på tid, du har inte koll på allting, du tar inte allt... liksom du, du är inte så seriös med grejer här nere som du är hemma. Hemma är det mer seriöst att jag ska äta varje dag och jag ska äta dom här tiderna och jag ska gå och träna och jag går till jobbet som är si och så och idag ska jag städa och idag ska jag tvätta och jag ska fixa det och det och jag ska möta den och ja såhär. Här är det såhär: vill du inte göra någonting en hel dag, nä, men då gör du inte någonting en hel dag.

Vad gör denna kravlösa tillvaro med säsongarbetarna? Att säsongarbetarna "tappar fotfästet" hänger troligtvis samman med liminalitet och den kravlösa tillvaron som arbetet och delvis arbetsgivarna bjuder. Glidningen mellan arbete och fritid, där vissa vänder på dygnet och andra arbetar dygnet runt, skapar en tids- och arbetsrelaterad antistruktur. Kontakterna med släkt och vänner hemma är få och ofta internetbaserade, undantaget när vänner kommer på besök och tar del av säsongarbetarnas livsvärld. Banden till Sverige och vad som skulle kunna betraktas som ett socialt och geografiskt "hemma" är således små. Min tolkning är att det ger färre tankar kring ansvar eller moralism kring beteende. Jag tror även att livet och levernet är enklare att hålla isär, när banden är tämligen få. Här, i nuet, lever de i en festande drömbubbla med nya sociala kontakter.

Brante (2007) beskriver ur ett socialpsykologiskt perspektiv hur den nya kontexten och det nya sociala umgänget och gruppens gemensamma förväntningar på ett visst beteende tillsammans skapar själva tolkningarna och beteendena. Det är alltså inte individen, utan individen i samspel med de närvarandes och dess förväntningar som resulterar i säsongarbetarnas sätt att leda sina liv. Och såväl förväntningarna som tolkningarna, utsagorna eller handlingarna förhåller sig hela tiden till det gemensamt upplevda.

Med Turners termer är den här socialt nya "drömbubblan" deras *communitas*, deras därmed socialt anonyma plats för utforskande av nya, i andra miljöer, icke-kombinerbara ting (1969). Genom Andersson-Cederholms analys av liminala miljöer kan vi tänka oss att denna miljö banar väg för äventyrlust, ett behov av att överträffa förväntningar och eventuellt ett överskridande av tidigare upplevda gränser. Ur ett helt annat teoretiskt ramverk kan vi se de miljöer som säsongarbetarna vistas i som nya *kulturella scenarier*. En av informanterna beskriver miljöerna som skapade lyxmiljöer, konstruerade för att gång på gång överträffa känslan av vardag och utgöra verklighetsflykt. Det är också ett avsevärt varmare klimat och ofta strand- och badnära sammanhang, vilket innebär andra koder för klädsel och nakenhet. Hur upplevelsen av dessa *kulturella scenarier* omtolkas på interpersonell nivå, kommer vi att återkomma till längre fram.

Flera studier har pekat på människors förändrade perspektiv på tid under resor, däribland förändrad tidsuppfattning och tidskomprimering. De som intervjuats arbetar många timmar per dygn, samtidigt upplever inte alla det som ett regelrätt arbete. Flera har också, som nämns ovan, få andra krav på sig utöver arbetet. Vissa menar att deras dygn är som två i det att de inte hinner sova så många timmar åt gången, utan delar upp sömnen för att orka. Vad flera beskriver är att livet blir mer "här och nu" och av den anledningen mer intensivt. *Sarah* (23år) säger,

Det är precis samma sak som hemma egentligen bara det att det är lite mer intim... alltså intensivare här i Patong. Du lär känna folk snabbare för att du har inte det här att du går till jobbet åtta timmar om dagen och inte ses utan du kan ses 24/7 om du vill det så då blir det mer intensivare och man kommer närmare varandra kanske. Alltså en vecka här är som två månader hemma.

Bauer (2009) instämmer i ovanstående och relaterar det till relationer. Hon menar att de har samma kronologiska gång som på hemmaplan men sker i en högre

hastighet. Detta kan komma att ha effekter för såväl kontaktskapande som prevention, sett till hur människor har en tendens att efter ett tag i relation sluta använda kondom. Samtidigt verkar känslan av liminalitet med tiden avta för vissa, exempelvis *Simon*, vilket inte är orimligt sett till de nya sociala och legala band som skapas genom arbete, arbetstillstånd, vänner och kärestor.

Vad är sexualitetens rättesnöre?

Bland de säsongsarbetare jag intervjuat kan en ny- eller omtolkning ses av vad som betraktas som tillgängliga eller möjliga erfarenheter att skaffa sig vilket kan ses som en del av de nya *kulturella scenarierna*. Det finns i gruppen de som tänjt på sina sedan tidigare uppfattade sexuella ramar, däribland relaterat till klädsel, sexuell orientering/identitet och sexuella erfarenheter.

I Simon och Gagnons forskning (1999) beskrivs en uppdelning av sexuell och vardaglig identitet som hålls åtskild, där släckning av lyset vid sexuella möten i sänghalmen kan ses som ett målande exempel. Denna uppdelning verkar inte vara gällande i de miljöer de jag intervjuat rör sig. Det kan illustreras dels med stränderna som liminal arena, dels med hur klädseln förändras. Värmen i allmänhet och stränderna i synnerhet är av icke försumbar betydelse, och delar av turismens och även säsongsarbetarnas fokus ligger på just aktiviteter vid eller i anslutning till stränder. Stranden har av Coldicutt (2012) beskrivits som liminal arena i det att det varken är hav eller land och därigenom ett Turners ”betwixed and between” (1969:95). Stranden bryter ner och omformar sociala hierarkier genom avklädning av attribut, symboler och statushöjande märkeskläder. Samtidigt skapas nya hierarkier utifrån delvis nya, delvis omformade utgångspunkter. Jag tänker mig exempelvis dykcertifikat och självkänsla vid avkläddhet som möjligen helt nya statusmarkörer, medan kroppskänedom och kroppsideal som möjligen omformuleras något men kvarstår. I kontrast mot Simon och Gagnons resonemang blir avkläddheten på stranden en sexualisering av den vardagliga identiteten, eller ett ”betwixt and between” den vardagliga och en sexuell identitet. Det går helt enkelt inte att på samma sätt hålla en sexuell och vardaglig identitet åtskild, vilket torde påverka såväl de *interpersonella* som de *intrapsykiska skripten*.

Till det andra exemplet om klädsel. *Sarah* (K23) beskriver att tjejer klär sig annorlunda här än hemma, inte bara som följd av värmen och inte bara på stranden. Hon säger:

[...] många tjejer klär upp sig på ett annat vis här än vad dom gör hemma. Mycket det här, jag har alltid velat ha kortkort men vågar inte göra det i Sverige för nån dömer mig. Då gör jag det här och det blir mer sexuellt på det sättet bara där liksom.

Hon berättar att många använder de sexsäljande tjejerna på bargatan som måttstock, där går den yttersta gränsen. *Sarah*: ”[...] du kan inte se värre ut än hororna på Bangla Road. Det är så vi alla säger [...]”. Nya attribut blir också tillgängliga, attribut som inte skulle varit möjliga att bära i Sverige, däribland kläder med playboysymboler och ”världens största ögonfransar”. Sett till Sarahs utsagor om en sexualiserad klädsel och teoretiska teser kring stränder som liminala arenor kan vi se att den sociala strukturering av vardaglig och sexuell identitet som Simon och Gagnon refererar till inte är gällande i säsongsarbetarnas

miljö, även den bortom stränderna. Kanske inverkar detta och de gemensamma förväntningarna på ett visst beteende som en del av omtolkningen av de kulturella scenarierna, grupp-processerna, på möjligheterna till flirt, sex och relationer?

Marco (M27) berättar om hur möjligheterna till sexuella möten förbättrats ”typ två miljon procent kanske” och att vad som ”står på menyn” har förändrats. Han ser nya möjligheter i den miljön han lever nu och han har själv provat sexuella praktiker han kanske inte givits möjlighet till i Sverige.

Ja men jag menar Sverige då är det ju liksom, då, då är liksom lite hysch, hysch det är liksom, man får inte göra, här nere då är alla så öppna med det, det är öppensinnat, det är, det är istället, det är kul och kanske ha en trekant eller ha en gangbang, det är kul och ligga med, runt med flera olika personer utan att behöva skämmas och behöva bli kallad ditten och datten, kille som tjej.

Simon (M22) är inne på samma linje. Han har nu flickvän men menar att när han inte haft det så ”[...] är det ju fan, sky is the limit liksom. Du får göra precis vad du vill.” Deras utsagor ger en antydning till att säsongsarbetarna ges tillträde till ett erotiskt möjlighetslandskap, som i Sverige kanske inte varit socialt sanktionerat och i enlighet med Rubins cirkel (1999) lett till negativa konsekvenser.

Ett annat exempel är *Sarah* (K23) som förverkligat sin bisexuella identitet först i Thailand, trots att den sedan länge varit en teoretisk tillgång för henne. I relation till vännerna här i Thailand har hon varit öppen med sin bisexualitet. Hon är inte den enda som utforskat den samkönade delen av sin bisexualitet i Thailand, det har även en av killarna gjort. Han beskriver mötet med ladyboy, som han först efter det avslutade oralsexet förstod var en ladyboy, och inte en kvinna. Själv beskriver han personen som man, varför jag tänker mig att han upplevt det som en samkönad sexuell handling. Efter det uppfattar jag det som att han träffat fler ladyboys. Han säger:

Jag tror det är mer folk som har legat med ladyboys än man tror. /.../ det är ingen som kommer erkänna för någonting... för det är ingen som vill erkänna. Jag tror jag är den enda som har erkänt att jag har legat med en ladyboy på fyllan.

Liisa (K21) tycker sig se att det ibland är mer öppet att prata om sex, både bland vänner och partners. *Simon* (M22) ser att både han och de partners han haft vågat ta för sig mer i sänghalmen.

Det har varit mer fritt liksom med. Mer vilt helt enkelt. Mer vilt än det har varit hemma. Absolut det skulle jag säga.

Dessa exempel är samtliga illustrationer av olika former av vad som kan kallas ett stretchande av eller en tånjning på sexuella gränser av olika slag. De säsongsarbetare jag intervjuat har erfarenheter av en sexuell mångfald som de skaffat sig under sitt säsongsarbete utomlands. De har tänkt kring och upplevt sexualiteten som de, i en annan miljö, inte hade haft tillgång till. Bauer (2009) beskriver samma utforskande sexuella beteende- och tankemönster bland de kvinnliga turister hon intervjuat i Peru. Hon menar att tankar och beteenden som annars ansetts helt oförenliga med ens personlighet plötsligt blir förenliga eller

möjliga. ”Out of character” blir ”in character”. Med Simon och Gagnons (1999) teoretiska utgångspunkt, kanske liminala arenor är att jämföra med kriser eller omvandling, där individers *intrapsykiska skript* tar opportunistiska kliv kring vad som anses möjligt. Troligtvis bör de liminala arenorna, de skapade lyxmiljöerna, ses som nya *kulturella scenarier*, vilka i sin tur tvingar fram de opportunistiska beteendemässiga kliven.

I detta möjligheternas rum kan vi se hur sexuella hierarkier och uppdelningar i god och mindre god sexualitet förändras. En av säsongsarbetarna säger det rakt ut, människor ”testar saker som dom kanske inte skulle gjort hemma i Sverige” (*Marco*, M27). *Simons* (M22) beskrivning ovan av att hans sexliv varit vildare och att både han och partners vågat ta för sig mer är ett exempel på detta. Hans beskrivning rör sig inte bokstavligen mellan Rubins (1999) dikotoma poler vaniljsadomasochism, men jag uttolkar en distinkt skillnad i *Simons* beskrivning av sex ”hemma” och ”borta”. Han har säsongsarbetat de senaste fyra åren och haft relationer såväl i Sverige som på de orter han arbetat på. *Simons* egen beskrivning är att han dejtat i högre utsträckning i Sverige än när han vistats utomlands och arbetat. Kanske kan hans beteende i Sverige kopplas närmare till kärleksideologiska tankar (Giddens, 1995), det vill säga där kärlek och sexualitet kopplas tätt samman och förutsätter varandra? Detta medan livet under säsongsarbete snarare frikopplar från detta och på så vis blir mer postmodernt?

De två som utforskat den samkönade delen av sin bisexualitet är ett annat exempel. *Marco* (M27) beskriver att det inte på något sätt betraktas negativt att vara homosexuell i de kretsar han arbetar och rör sig. Att däremot inte stå för sina explorativa utflykter ses med mindre blida ögon. En berättelse används som exempel under intervjun. Där hade en manlig bekant sagt att han skulle på dejt med en tjej, men därefter setts på en särskild soi¹⁵ med en man. *Marco*: ”Det är ju tabu för en hetero och gå med en ladyboy, det är ju inte tabu och va gay”. Kanske kan Marcos uttalande här visa att det inte är ett komplett gränslöst landskap som erbjuds, utan att det fortfarande finns vissa normer, strukturer, även i det liminala och ”borta”.

Ett sexuellt experimenterande och en rörelse mot Rubins yttre cirkel framkommer tydligt, samtidigt sätter föregående citat fingret på faktumet att det kvarstår gränser. Det som ibland beskrivs som en ungdomsgeneration med flytande sexuell identitet (Månsson, 2012) ser jag inte riktigt här. Handlar det om att det är en plats med stark heteronormativ anda? Eller att de gränsöverskridande sexualitetsuttrycken måste förberedas, likt Sarah som proklamerat sin bisexualitet i gruppen först? *Marco* (M27) säger något under intervjun som tydliggör skriptens omskrivning snarare än upplösning. Han pratar om vad som är tabu, vilket jag tolkar som ett slags gräns, och säger ”[...] så det är väl... (tänker) liksom man bara tar det till en annan nivå tycker jag”. Det handlar alltså inte om ett slags sexualitetens laglösa land, helt utan regler och normer, utan om höjning av en sexualitetens ribba. Kanske skulle det kunna beskrivas som en temporär utvidgning av Rubins inre cirkel? Ett annat perspektiv är att se miljön långt borta från ett socialt hemma, som en plats där Rubins sexuella värdehierarkier inverterats och där status bringas genom annars fördömda beteenden.

---

¹⁵ På flera orter fanns särskilda områden eller gator, soi:er på thailändska, som riktade sig till en manlig gaypublik.

Byta, sälja och köpa sex

Bland de jag intervjuat finns flera olika erfarenheter som relaterar till byte, köp och försäljning av sexuella tjänster. Oavsett de egna erfarenheterna finns omständigheter i områdena där säsongarbetarna arbetar och lever som gör att köp- och försäljning av sexuella tjänster som fenomen inte går att missa. Påträngande information om strippshower samsas med reklam för stora kaffekedjor och poledancing. De övertydligt omaka paren delar barbordsplats med pensionärer och barnfamiljer framför dansande transtjejer. Placerade på olika våningsplan visar thailändska och tidvis vita (ryska?) lättklädda kvinnor upp sig. På ett sätt konsumerar alla där sexualitet, de köper konceptet utan att behöva smutsa ner fingrarna nämnvärt. I varje dryck eller t-shirt de köper. I varje fotografi som tas.

Marco (M27) säger rakt ut att han betalat för sex. Han ångrar det inte, möjligen den gången han blev bestulen av en tjej vars tid han betalat för. En annan kille, *Rasmus* (M23), dejtade en tjej han träffade på *Bangla Road*¹⁶. Hon arbetade som "[...]jinte som strippa... men bar-, barstrippa". De hade ingen sexuell kontakt men han beskriver sin erfarenhet som att det kanske inte är på *Bangla Road* som du ska leta efter flickvänner. *Peter* (M42) lever nu i en relation men har tidigare träffat en del vad han kallar "bartjejer". Han pratar vid flera tillfällen om att alla måste begå sina egna misstag och att många tjejer här i Thailand bara är ute efter "pengar, pengar, pengar". Hans första längre relation i Thailand blev en dyr erfarenhet. Han säger att trots att han blev varnad så hamnade han i en relation där han under ett år försörjde sin thailändska tjejs missbruk av tunga droger.

Den enda som själv benämner sitt sexköp som sådant är *Marco* (M27). Samtidigt visar *Peter* (M42) och *Rasmus* (M23) berättelser att det kan vara svårt att i förväg veta, och avgöra, vem som dejtar för en betald drink och sängplats och vem som dejtar för sex eller kärlek. Att sex- eller sexinbakat romansköp är svårt att identifiera som sådant är inte konstigt. Ibland är verkligheten så mycket svårare att tolka än skolboksexemplet. I miljöerna säsongarbetarna vistas i sker en normtolkning och normförskjutning som skapar limboliknande erotiska möjlighetslandskap. Och där finns plötsligt sex och relationer som innefattar monetära och materiella transaktioner med på sexualitetspaletten. Kanske är det detta som gör att *Priebe och Svedin* (2012) i sin utredning *Prostitution i Sverige* såg att 80 procent av sexköpen 2011 hade skett utomlands.

Ett annat perspektiv på kommersiella sexuella tjänster framkom under två olika intervjuer, nämligen svenska säsongarbetare som, enligt min tolkning, förlänger eller förgyller sin vistelse med vinsterna från att byta eller sälja sexuella tjänster till turister. *Marco* är den som nämner det först. Jag blir förvånad. Det kommer i slutet av intervjun på frågan om jag missat att fråga något som han funderat på. Han trodde jag skulle frågat mer om människors nyfikenhet och experimentslust, och exemplifierar med några olika saker han sett.

Marco: Jag tror faktiskt jag har haft personal som har knullat för pengar

Jag: Mm

[...]

Jag: Killar eller tjejer?

---

¹⁶ Turismens huvudgata i Patong, en av städerna på ön Phuket, kallas *Bangla Road*.

Marco: Tjejer tror jag. Inte såhär knulla mig för 1000 Bath utan mera ligg med mig, köp nån mat, betala för... Hänger du med?
Jag: Mm, inte direkt pengaersättning?
Marco: Ja eeh kanske fått pengar också men jag tror inte dom har haft det som krav, tror jag inte

Sarah (K23) har sett samma sak. Hon upplevs som en stabil tjej med skinn på näsan och beskriver sig själv som den som många anförtror sig åt. Hon berättar om ett antal svenska säsongsarbetare i tjugooårsåldern som nu när lågsäsongen närmar sig och ekonomin tryter sätter i system att byta sex och spelad kärlek mot boende, mat och äventyr.

Sarah: Sen är det ju många nu i slutet på både lågsäsongen som inte har så mycket pengar kvar och killar är ganska blåsta när det gäller tjejer, om man säger så.

Jag: Så...

Sarah: Så dom... alltså sugar daddys finns i hela Patong och det är många tjejer som faktiskt sänker sig själva så mycket att dom kan ligga med nån som är kanske 40 – 50 år bara för att få pengar. För att kunna klara sig här nere och få mat liksom. Och det har man ju sett ganska mycket.

[...]

Sarah: Du har hittat en kund och du vet att han åker hem om fem dagar, alltså han har bara en vecka här och spendera. Då blir jag av med honom om fem dagar, han har redan bokat sin biljett hem. Ja men då visar jag lite extra kärlek nu i fyra dagar så han tror att jag är kär i honom så han kan bjuda ut mig på allting. Ja men du kan ligga med honom en vecka utan problem även ifall jag kanske inte vill och då är det så, aa men varför gör du det? Nä men jag vet inte det är väl inget speciellt [...].

Det *Sarah* och *Marco* vittnar om skulle kunna tolkas på många vis. Ett vidgat perspektiv på vilka erotiska möjligheter som bjuds, i liminalitetens anda? Där de delar av Rubins cirkel som i en annan kontext hade fördömts nu blir tillgängliga för experimenterande, utan omgivningens tydliga moraliska pekpinnar. Stigmat och fördömandet som i en svensk kontext hade omgärdat samma handlingar är inte lika starkt här. En tolkning är att de gör en normtolkning av vad de ser omkring sig, nämligen människor som försörjer sig på sex. Flera nämner att de thailändska tjejer som säljer inte verkar ha det så dåligt ställt ekonomiskt. Och därefter sker ett agerande i linje med denna tolkning. Kan andra så kan jag. Samtidigt verkar det finnas en skillnad på det thailändska och det svenska, på den ibland övertydliga prostitutionen och den subtila, ibland romansförpackade. Ibland är denna gräns tydlig, ibland tämligen utsuddad. Är det kanske så att *Sarah* och *Marcos* berättelser vittnar om spännande, annars socialt förbjudna, sätt att ta kontakt med potentiella partners? Eller är det möjligen ett desperat försök att klänga fast i drömmen om säsongsarbetet och livet i Thailand? Ett sätt som Andersson-Cederholm (1999) skulle betraktat som just det där exemplet som illustrerar att sökandet efter äventyret och det extraordinära är så stort att möjligheterna blir oändligt fler än i en svensk kontext. Det som hemma kanske betraktats som omöjligt och fördömts, blir plötsligt möjligt. Och med en ibland utsuddad gräns blir stegen få mellan de fördömda och de tillåtna sexualitetsuttrycken.

Tema 2: Relationer och sexuella möten

Att hitta en sexpartner verkar inte utgöra ett problem för majoriteten av de jag intervjuat. Däremot finns implikationer för annat i relationer, som hur de första närmande stegen tas och vilken typ av relationer som står till buds. Att upprätthålla relationer har också inneboende problem.

Merparten av de medverkande i studien har haft en relation men av någon anledning avslutat denna innan eller i anslutning till att säsongsarbetet påbörjades. Hur detta, i sig, påverkar benägenheten att etablera relationer kan analyseras med hjälp av forskning om vad som händer när relationer avslutas. Wade och DeLamater (2002) har studerat hur relationers upplösning påverkar sexuellt beteende. De fann en stor tillökning av partners i direkt anslutning till avslutade relationer. Det är värt att läsaren bär med sig detta som en ytterligare faktor, i nästa kapitel som i huvudsak analyserar relationsskapande.

Nya sätt att etablera relationer

”Vill man ha sex här... det är bara att göra dig tillgänglig, asså vara öppen och gå ut!” (*Rasmus*, M23) Så beskrivs möjligheterna till sex, kärlek och relationer av en av de jag intervjuat. En annan uttrycker det som att möjligheterna har ”ökat typ två miljon procent kanske” (*Marco*, M27) i jämförelse med Sverige. De citat som står här är från killar, men tjejernas bild är jämförbar. *Viktoria* (K29) säger ”Gå ut på Bangla och ta en öl så är det klart.// Det är enklare att få ligga än att gå och köpa en tröja i det här landet kan ja säga (skrattar).”

Möjligheterna ses som enorma. Men alla typer av relationer står inte till buds. Och alla sätt att etablera relationer är inte lika gångbara. *Rasmus* (M23) kom till Phuket efter att ha spenderat en längre tid på landsbygden i Sverige där hans sociala krets var liten. Han beskriver att inga möjligheter fanns att etablera varken kortare eller längre relationer. Men när han kom till Phuket fortsatte den sexuella torkan. Han raggade som han gjorde hemma, men förutsättningarna var annorlunda här. Det fungerade inte.

De första fyra månaderna här...då var det verkligen...då var det ingenting som hände asså, det var verkligen helt torrt och.. lite konstigt tyckte jag,, jag vet inte riktigt varför men... jag tror, jag tror att det var på grund av att jag var väldigt väldigt dålig på att ragga. [...] för att jag kom in, liksom, kanske hade lite fel inställning? Tänkte alltid äh men one-night-stand, kan vi inte ta en middag istället och det går inte riktigt på Bangla Road, det finns inte.

Det var inte det att *Rasmus* inte tog några initiativ, men sättet han närmade sig på fungerade inte. Han beskriver det mycket målande själv: ”dom stegen som jag tog var fel steg. Alla dansa tango men jag dansa salsa, liksom, det var lite så.”. Men det var inte bara tillvägagångssättet som var problematiskt. Det var ett längre förhållande *Rasmus* (M23) ville ha och letade efter, men utrymmet för den typen av relation och relationsskapande fanns inte. Det var fest och att ”ligga” som var det centrala. Och att då söka en kärlekspartner med dejtingmanér gav dålig utdelning. Han uttrycker det såhär:

” [...] kommer du in då och säger jag vill lära känna dig eller nåt såntdära då är det... Dom är här på semester, dom är här en vecka,

två veckor, nära dagar, sen åker dom vidare, det är inte på deras prioriteringslista.”

Eric (M21) träffade sin kille inom samma organisation och konstaterar att det finns två sätt att ha en relation med en kollega på: ”antingen sköter du det sjukt proffsigt eller så går du ut mer direkt alltså”. Han berättar att av den anledningen dejtade de i smyg till en början, för att undvika rykten och för att ha kvar möjligheten att avsluta relationen utan att kollegorna skulle få veta om den. En alternativ tolkning är att *Eric* och hans partner valde ett tämligen vanligt sätt att inleda en relation på, nämligen att först få undersöka och bekräfta varandra – innan ett offentliggörande av kärleken.

Partners

Åsa (K33) och *Simon* (M22) är erfarna säsongsarbetare med elva respektive fyra år i arbetet. De menar båda att de under sina första säsonger hade många partners. När jag frågar *Simon* om de sexuella kontakterna tydliggör han att det var ”fem i veckan” under de två första säsongerna men att han inte minns så mycket om tjejerna, ”alltså jag kommer inte ens ihåg hälften av dem eftersom det var mycket alkohol runt omkring”.

Liisa (K21) menar att förstagångssäsongsare beter sig så som de tror att människor ”ska” bete sig under säsongsarbete. De tror att alla har sex med alla och agerar i enlighet med det utan att tänka, säger hon. Parallellen att se förstagångssäsongsaren som en ”dumb actor in another one’s charades” är inte långdragen. Att det finns ”first-timers” som tar ut svängarna i antal partners stämmer också överens med tidigare forskning, exempelvis den utförd av Hennink, Cooper & Diamond (2000) om säsongsarbetare i södra England. Det harmoniserar också med Andersson-Cederholms (1999) teorier om att viljan att komma hem med erfarenheter som överträffar myten om säsongsarbetet skapar ett gränsöverskridande beteende. Triumfen består just i att ha mer, fler eller andra erfarenheter än föreställningen, och kanske blir det exempelvis fler partners. I studien finns dock exempel som motbevisar att samma devis gäller för alla nykomlingar. *Rasmus* (M23), som när jag intervjuar honom arbetat fem månader på orten, har haft det han kallar ”torka” de första tre månaderna. Att inte ha haft så många partners som förstagångssäsongsare gäller även för *Elin* (K20), som träffade sin nuvarande kille de allra första veckorna.

Maria (K25), som själv är i relation sedan innan och förlovat sig under vistelsen, ger några förklaringsmodeller till varför det blir fler sexpartners för singlar i hennes situation. Å ena sidan är det ett mer utbredd festande: ”[...] det är väl bara att man går ut mer här än vad man skulle gjort hemma kanske”, å andra sidan finns det en samhörighet i festandet. Det blir inte lika uppdelat som hemma, menar hon, och syftar till att nationaliteterna samlas på ett och samma ställe. *Marias* teorier stämmer väl överens med Downings m.fl.s forskning (2010) som pekar på betydelsen av dels att många samlas på ett och samma ställe, dels att festandet påverkar. Andersson-Cederholm (1999) ser i sina intervjuer med luffarturister att dessa ofta befinner sig i ett slags uppbruten livssituation, exempelvis reser de direkt efter gymnasiet, vid en kris i livet, eller mellan jobb. Detta stämmer väl överens med flera av de jag intervjuat, däribland personer som brutit upp från relationer, befunnit sig i en livskris till följd av en närståendes bortgång eller förlängt sitt luffarresande/backpackande med arbete. Således finns det nog fler gemensamma nämnare bland säsongsarbetarna, som skapar den

sociosexuellt möjliga atmosfären som resulterar i nya partners och nya kortare och längre relationer. Detta har jag dessvärre inte undersökt vidare.

Innan intervjuerna hade jag en föreställning om att det huvudsakligen skulle förekomma relationer och sexuella möten säsongsarbetare emellan. Ett slags arbete i utlandet där lusten kopplades till besökarna i *Playa del Anywhere* (Selännemi, 2003) men inte de bofasta. Denna bild bekräftades av en del, men var långt ifrån den huvudsakliga bilden av vilka partners som förekom och sågs som potentiella för de jag intervjuade. *Simon* (M22) och *Elin* (K20) har bara haft relation med svenskar eller skandinaver. Några andra uttryckte generaliserade åsikter om thailändare, framförallt baserade på hur prostitutionen är allestädes närvarande. *Simon* (M22) beskrev Patong och Bangla Road som äckligt, ”det är bara prostituerade människor överallt och gamla gubbar och små thaipojkar och sånt. Det är äckligt.” Detta kunde i princip stänga av hans ”sexdrive”. *Rasmus* (M23) har dejtat två olika thailändska tjejer men tycker att det är svårt. De han dejtade träffade han genom sitt arbete och tjejerna hade också ”vanliga jobb”. Självt tycker han att han ”tappat tänket” om thailändska tjejer som potentiella partners eftersom han sett så många i prostitution. Det har minskat hans intresse för dem som partners.

Victoria (K29), *Peter* (M42) och *Marco* (M27) däremot har relationer med thailändare/thailändskor. De är också de som varit i Thailand längst sammanhållen tid. Peter hade inga som helst intentioner att träffa någon turist eller annan svensk, han hade siktet inställt på att träffa en thailändsk tjej från början. Han beskriver thailändarna,

[...] dom är så charmiga och så öppna [...] dom är så förutsättningslösa så att säga va, dom har inte bildat sig en uppfattning direkt utan dom, dom släpper in en va [...]

Viktoria (K29) har inlett vad hon beskriver som sitt livs första riktiga förhållande i Thailand. I Sverige prioriterade hon snarare jobb än kärlek, och erfarenhetsmässigt fanns det bara enstaka kortvariga sexuella relationer. Tills för fyra år sedan. Då hamnade hon med en kompis kompis, en thailändsk kille, i en bil i ett nattligt och vänskapligt samtal som tre år senare hade lett till en samborelation. Förhållandet, som nu varat drygt ett år beskriver hon som sitt allra första. Och själv är hon nästan förvånad över att det blev med en thailändsk kille. Det fanns från början inte med på kartan över potentiella partners. Säsongsarbetarnas beskrivningar av thailändare och sina partners skiljer sig åt avsevärt och hade kunnat analyseras djupare med teorier om ”den Andre” men det ryms inte inom ramen för denna studie. Vad som kan konstateras är att genom att tänka på Thailand, säsongsarbetet och den sociala miljön där som en tillfällig plats kan medverka till att människor där enbart ses som sexpartners och inte partners för relationer.

Svårigheter med långa relationer

Om möjligheterna till flört och kortvariga relationer beskrivs som nästintill oändliga, så beskrivs utsikterna att ha längre relationer snarare som orosmoln. Det är inte alla som önskar dem, men bland de som gör det är det ett huvudbry.

Maria (K25) hade haft en relation sedan ungefär ett år när hon fick möjlighet att skaffa sig den efterlängtnade arbetslivserfarenheten. Men jobbet var i Thailand och hennes respektive kunde inte följa med. Känslorna inför att åka var ambivalenta hos dem båda. Å ena sidan hade hon längtat efter möjligheten, å andra sidan ville de satsa på relationen. Dessutom blev hon gravid när hon skulle åka, så valen blev plötsligt många och känslomässiga. Hon valde karriären och har fått kämpa med relationen och känslorna efter den hastiga aborten. ”Det har ju vart upp och ner på vägen liksom, det är jobbigt och va ifrån varandra sådär mycket” säger hon. När jag intervjuar henne har hon bestämt sig för att åka hem igen efter en säsong. Hon nöjer dig med den erfarenhet hon fått och verkar inte tycka att livet utan pojkvännen överträffar säsongsarbetets möjligheter.

Att ha en längre relation under säsongsarbete verkar överlag problematiskt. Flera av de intervjuade tar upp svårigheter med längre relationer. *Maria* beskriver att det är svårt men går om förutsättningarna är de rätta.

Alltså jag upplever väl det på det sättet att, att vara säsongsarbetare om man inte har en, en partner som är i samma företag och man har möjlighet och jobba på samma ort så är det ju väldigt svårt att ha ett fast förhållande.

Maria menar alltså att det kanske vore lättare om ens partner fanns på samma ort och/eller i samma företag. Samtidigt verkar det finnas vissa regler och riktlinjer för huruvida anställda får ha relationer med varandra, och med turister. Informanter med olika arbetsgivare, stora internationella företag med reseinriktning, nämner det. En är *Erik* (M20) som träffat sin kille inom samma företag men säger att det nog inte är tillåtet. Jag frågar om det finns regler gällande relationer med turister eller anställda, han svarar:

Erik: Ja det finns det ju, vi får ju till exempel inte ligga med folk på hotellet, det får vi inte göra

Emma: Alltså turister?

Erik: Nej precis, turist, gäster får man inte ha, vad säger man sär, särskilda relationer med

Emma: Är det det dom kallar det?

Erik: Aa

Emma: Mm

Erik: Egentligen får man väl, det är väl typ såhär hysch, hysch som till exempel jag och XXX ska inte liksom skryta om att vi är tillsammans

För de som har relationer med thailändare på orten tas inte detta upp som ett problem, varken tankar om att ta relationen till Sverige eller att bryta upp relationen och resa vidare. De tre som har relationer med thailändare har också arbete på fastare basis, har spenderat en längre tid på orten och verkar inte ha några planer på att resa vidare.

Förhållningssätten till distansrelationer är olika. Det finns bland de intervjuade erfarenheter av att hålla relationer vid liv genom besök, telefonsamtal och bildsamtal¹⁷. Samtalen kan innehålla telefonsex men ibland verkar det mer

---

¹⁷ Med bildsamtal menas samtal genom exempelvis *Skype*.

frustrerande än frigörande för lusten. Det finns också en som i perioder helt gått ner i ett slags sexuell dvala och glömt eller försökt förtrycka sin lust. Att ha en partner långt borta kräver stora insatser, oavsett om det är en partner hemma i Sverige eller säsongarbetare på annan ort. Men vissa försöker. *Åsa* (K33) berättar att hon flera gånger blivit kär, men att säsongarbetet snabbt sätter relationer på spel. På bara några månader måste ofta ett beslut tas om huruvida relationen är värd att satsas på, eller inte. Och vem, om någon, som isåfall är beredd att ändra sina planer för sin nyvunna kärleks skull. Ofta blir det orimligt snabba beslut. Och för *Åsa* har det ibland gjort riktigt ont, att lämna och att bli lämnad.

Åsa: Så länge säsongen inte tar slut

Emma: Ja

Åsa: och man måste dela på sig eller flytta, åka vidare liksom

Emma: Mm

Åsa: så har inte det varit några problem

Långvariga relationer och dess inneboende problematik för säsongarbetare är inget som tas upp av den tidigare forskningen jag tagit del av. Fokus i forskningen har istället varit kortvariga tillfälliga sexuella relationer. Jag ser tydliga tecken bland de jag mött, på att det inte är det enda säsongarbetarna söker och erfar. Ett exempel är *Rasmus* (M23) som försöker sig på relationer ibland. Han söker partners i turister och brukar försöka göra annat än att ha sex med dem, ta dem till utkiksplatser, äta middag och besöka avlägsna stränder. Han kallar det ”semesterrelation” och har han tur varar det någon vecka. Det verkar viktigt för honom att det just är något mer än sex, något som tar hon delvis bort från sin invanda vänskapskrets och arbetsmiljö. Även *Åsa* (K33) söker längre relationer, eller som hon uttrycker det ”någon som får mig att stå still”. Visst kan det vara givande med en ”tvåveckorspojkvän” men egentligen söker hon någon för en längre relation. Hon menar till och med att säsongarbetandet minskar möjligheterna till just detta, att vara bofast hade gjort det lättare att hitta denna någon.

Även att ta med sig en relation från säsongarbetet och hem oroar. De möjligheter till romantiska utflykter och en lyxig tillvaro som ges i den miljö där säsongarbetarna vistas, kan inte ses på samma sätt i Sverige. Jag frågar *Viktoria* hur det fungerar att ta en relation till Sverige. Hon svarar:

Här nere lever man liksom. Kommer man ner och säsongar så är det paradiset. Du kan festa när du vill. Du kan sova hela dagarna. Du jobbar på nätterna. Du har inget ansvar, direkt större ansvar. Så har du någon. Ja, men här nere du kan åka till stranden. Du kan åka till vattenfall. Du kan gå på, du kan ta din tjej på en skaldjursrestaurang du vet. Såna här saker. I Sverige så kanske det blir lite annorlunda för då kommer man in i sitt, vanliga liksom rutiner, vanliga jobb och lite den här biten och ... Kanske inte som tjej då det är väl jättekul när man får uppskattning och allt det här liksom och det är väl jätteromantiskt och åka till en strand där man är själv och du vet. Såna saker kanske är lite svårt att jämföra sen om man kommer hem till Sverige och man ska hyra film och köpa godispåsen och nu ska vi mysa. Så bara jaha, fast ja, jag vet inte riktigt.

För Viktoria är Sverige och ”hemma” synonymt med jobb, vardagsbestyr och en inrutad tillvaro. Ett slags konceptualiserad vuxentillvaro utan utsvävningar. Jag tänker mig hennes ord om att ta en relation till Sverige som ett resultat av en inkorporering av de nya kulturella scenarierna, där detta blir vardag. Att vara i en relation är att kunna åka till en strand eller äta skaldjur. För henne verkar bilden av Sverige ha reducerats till något av en gråmulen tisdagskväll. Och livet i den världen: en smaklös dekokt av jobb, rutiner och andra tråkigheter. Tudelningen av hemma och borta, av vardagsliv och det extraordinära, är en av Andersson-Cederholms utgångspunkter i forskningen om luffaturister (1999). Samtidigt som tudelningen är en förutsättning för resan – eller här säsongsarbetet – är den det som resenären vill överskrida, ta del av och utforska. Sammantaget blir det en omöjlig ekvation. För att det extraordinära skall fortsätta utgöra detta, måste det vara en del av en parentes, en distans, och kontrasteras mot något. Säsongsarbetarnas relationer, med (möjligen imaginära men starkt upplevda) strandliv och skaldjursrestauranger har sin kompletta motpol i bilden av det ordinäras dekokt.

Risken att en personlighetsförändring sker vid förflyttning kan också utgöra ett orosmoln. *Sarah* (K23) befinner sig i de tankarna när hon intervjuas. ”Det är stressande för att många är ju annorlunda hemma än vad dom är här”, hon fortsätter,

[...] är du likadan när du kommer hem, kommer du va samma människa, eeh, kommer du att festa på samma sätt, kommer du um... se ut likadant och såna här grejer.

På många sätt beskrivs livet som levs här vara utgångspunkten för människorna och relationerna. Samtidigt berättar informanterna om att livet här skiljer sig från det hemma i Sverige, där livet här beskrivs med ord som ”en drömbubbla” och Sverige som inrutat och oromantiskt. Det tankemässiga konceptet att de erfarenheter de skaffat sig under säsongsarbetet kommer att skapa nya sätt att leva sina liv i Sverige figurerar inte i intervjuerna. Den bild som exempelvis *Sarah* och *Viktoria* beskriver är snarare ett försök till en kopiering av människorna i och relationen som sådan till en svensk kontext – vilket i linje med den beskrivna tudelningen ovan är en omöjlig ekvation. Fler problematiska ekvationer ska vi ta del av genom säsongsarbetarnas omhändertagande av sin sexuella hälsa.

Tema 3: Sexuell hälsa/ohälsa

Som tidigare redogjorts för ser möjligheterna olika ut att ta hand om sin sexuella hälsa i olika delar av världen. Vad vi sett i tidigare avsnitt är att en del tar ut svängarna rejält i det sexuella möjlighetslandskapet – vilket potentiellt kräver åtgärder för ett upprätthållande av sexuell hälsa. Hur och om säsongsarbetarna tar sexuella risker samt huruvida de tar hand om sin sexuella hälsa ska vi i följande delar fokusera.

Flera av informanterna har varit ute och rest upprepade gånger före sitt säsongsarbete. De har få eller inga minnen av att vaccinationsmottagningarna de besökt tagit upp sexuell hälsa som ett av ämnena när de fått vaccinationer mot exempelvis Hepatit A och Hepatit B. *Erik* (M21) är tydlig ”Det var inget om sexuell hälsa där inte (skrattar)”.

Om hiv/STI och riskkalkyler som är satta ur spel

Merparten av de intervjuade har erfarenheter av STI:er, däribland klamydia, gonorré, herpes, kondylom och andra infektioner i könet. Ett par tre stycken har haft upprepade klamydiainfektioner och gonorrésymptom. Erfarenheterna kommer såväl från tid och partners i Sverige som från tid och partners i Thailand. Jag frågar under intervjuerna om det pratas något om hiv, men svaret är variationer av ”nej”. Det är på ett sätt förvånande, och på ett annat sätt inte. Det är förvånande eftersom ett av Thailands största folkhälsoproblem är hiv, hur kan detta ha passerat förbi säsongsarbetarna ouppmärksammat? UNAIDS¹⁸ uppskattar prevalensen, det vill säga förekomsten av hiv i Thailand till bland de högsta i Asien. I den generella populationen 15-49 år ses en prevalens på 1.2 % (UNAIDS, 2011). Högre förekomst rapporteras likt i många andra länder bland sexarbetare och MSM (UNAIDS, 2012). En jämförelse med Sverige ger djupare förståelse för situationen i Thailand och de människor som byter hemmiljö mellan länderna. Sverige har ur ett internationellt perspektiv en mycket låg andel personer som årligen konstateras hivpositiva. Prevalensen i den sammantagna befolkningen beräknas vara 0.06 procent (Smittskyddsinstitutet, 2013c). Har sexualupplysningen, preventionen och andra aktörer som möter utlandsresande säsongsarbetare i huvudsak haft ett nationellt perspektiv på information?

Hur ser det ut med kondomanvändningen i gruppen? Det finns hos vissa intentioner att använda kondom men det blir inte alltid av. Ett konsekvent kondombruk vittnar bara *Rasmus* (M23) och *Eric* (M21) om. *Viktoria* (K29) har hela tiden haft p-stav och säger om sig själv i Thailand: ”när jag har varit med folk så har jag varit väldigt, inte väldigt, 50/50 halvslarvig med kondom”. Hon fortsätter med att berätta att hon försöker testa sig ihop med sina partners, när de haft sex ett antal gånger. De hormonella preventivmedlen, och hur de påverkar, återkommer vi till i nästa avsnitt.

Rasmus (M23) köper sina kondomer på Seven Eleven och verkar nöjd med enkelheten i det. Anonymiteten gör det enkelt att köpa kondomer menar *Åsa* (K33). Hon har många bekanta här men ingen som verkligen känner henne tycker hon. Det gör det enklare att köpa kondomer. *Åsa* slutade med sina p-piller strategiskt. Hon visste att hon inte skulle bli noggrann med kondom om hon hade annat skydd för graviditet. Så för att se till att det blir av lite oftare, avslutade hon sitt graviditetsskydd. Och hon ”bommar” kondom mer sällan nu, än när hon var yngre.

Marco (M27) har själv ett resonemang om i vilka situationer det är viktigt att använda kondom. Han har vid ett flertal tillfällen haft sexuella möten med sexsäljare. Han gillar inte kondomer utan ”använder ju när jag känner att nu behöver jag använda den”. På frågan om när det är säger han att det kvittar om tjejen är prostituerad eller inte, det handlar om fler faktorer.

Nä men tillexempel det är oftast att det är tjejen som vill ha kondom, vill hon ha kondom då vet man att hon skyddar sig eeh tillexempel eeh jag ska ge ett exempel nu, bar tjejer, som hänger i barerna, dom måste ha ett green card tillexempel, så dom måste HIV testa sig en gång i månaden. Dom som frilansar, oftast dom som står ute på

---

¹⁸ Förenta Nationernas (FN) organ för hiv/aids

gatorna dom kan va ganska osäkra för den anledningen till att dom står på gatan är en anledning till att dom inte jobbar i baren.

Marco beskriver här flera, ur hans synvinkel, rationella anledningar till att inte använda kondom. Han väljer alltså en strategi, en riskkalkyl, för när han behöver respektive inte behöver använda kondom. I strategin ligger alternativet att inte använda kondom närmast och citatet ovan belyser delar av hans tankesätt. Resonemanget bygger på information han hämtat lokalt: de som arbetar som bartjejer testar sig regelbundet, de som inte arbetar i bar testar sig inte regelbundet. Bartjejer kan, men behöver inte vara, sexsäljare. Det *Marco* beskriver som ett ”greencard” är ett slags (rosa) hälsobok som stämplas då ett hivtest tagits. I intervjun med föreståndaren på en hiv/STI-klinik berättar han att de som arbetar som bartjejer uppmanas att testa sig, men har ofta undanflykter om varför det inte blivit av, när deras rosa hälsobok kontrolleras (jämför ”green card” ur intervjun med *Marco*). Med utgångspunkt från denna information faller *Marcos* riskkalkyl, där han ser olika stora risker med platsbaserade, det vill säga bartjejer, respektive ”frilansande” sexsäljare. Samtidigt stöds tesen rent statistiskt med UNAIDS epidemiologiska bevakning. När förekomsten av hiv bland sexarbetare undersökts i Thailand sågs en prevalens på 2.2 procent hos platsbaserade sexarbetare där preventionsprogram ofta etablerats (UNAIDS, 2012). De sexarbetare som inte är platsbaserade har en högre förekomst av hiv och inte heller samma kontakt med preventionsprogram menar UNAIDS. Senaste statistiken som återfinns från Phuket är från 2004 och denna visar en sexprocentig hivförekomst bland sexarbetare (UNAIDS/WHO, 2008). Andelen sexsäljare som inte testat sig för hiv förväntas vara hög (UNAIDS, 2012).

Vad betyder detta? Statistiskt sett löper samma oskyddade sexuella handling väldigt olika risk att resultera i överföring av hiv. Och resonemang utifrån utgångspunkter som tagits upp i Sverige är måhända inte gångbara på samma sätt i andra miljöer. Inte för att thailändare skulle vara mindre ärliga, utan för att förekomsten av hiv samt ovetskap om hivstatus potentiellt är högre. Vi skulle här kunna betrakta *Marcos* handlingar som sexuellt risktagande baserat på felaktiga antaganden, även om han har ett resonemang och en riskkalkyl som har ett uns av teoretisk riktighet.

Att inte bli gravid är prio ett

Skydd verkar, likt i Sverige, i huvudsak riktas mot risken för oönskad graviditet. De tjejer jag intervjuat har, eller har haft p-piller eller andra hormonella preparat (p-ring, p-stav). Flera har fått hjälp av vänner att boka tid i Sverige för att hämta ut dem när de är hemma. En av killarna är tydlig i sin intervju när jag frågar om skydd. Kondomen används om den är nära men graviditetsskydd är gott nog, även om viss oro för könssjukdomar finns. Ur intervjun med *Simon* (M23):

Emma: När har du tänkt... Vad har du tänkt kring skydd då? Nu är du i relation. Vi kan återgå till den sen.

Simon: Jo, absolut. Ehm. Asså då var det ju. (...) Jag har alltid tyckt att jag var duktig i början men ju mer det blev desto mindre tänkte jag på det också. Och det var bland annat man frågade bara men okej, käkar du p-piller? Ja. Så var det that's it liksom. Så brydde man sig inte riktigt

Emma: Nej

Simon: Och då liksom. Jaja, skitsamma. Får man det så får man det. Medans innerst inne så tänker man ibland så här att tänk om det händer och fan, vad ska hända liksom men just där och då i stridens hetta så var det inte så mycket tankar om det utan (...) verkligen inte. Då var det så. Hade jag en som låg så jag kunde räcka mig från sängen och ta en, då är det inga problem. Då använde jag alltid kondom. Men när den inte var dära då var det lätt att fråga bara: käkar du p-piller eller någonting eller har du eller så?

Ett liknande resonemang framkommer i intervjun med *Viktoria* (K29). Att inte bli gravid är prio ett.

Jag tror många tjejer faktiskt har p-piller eller vad det nu finns med ring och du vet spiral och allt det här. Jag tror att de flesta skyddar sig med det. För det är någonting också. Det har ju varit min första liksom prioritet. Att inte bli gravid. För min del.

Detta skiljer sig därmed inte nämnvärt från hur forskning från Sverige visat att tankar om graviditet placeras ansvarsmässigt hos kvinnor (Ekstrand, 2008). På samma sätt rangordnas graviditet och risk för hiv/STI hierarkiskt av unga i nämnd ordning, något som bland annat Tikkanen, Abellsson & Forsberg (2011) visat i UngKAB. Viktoria har också ett resonemang om vad detta fokus på graviditetsskydd ger i förlängningen, nämligen ett stort bruk av *Zithromax*¹⁹, den lokalt erkända metoden för självmedicinering av hiv/STI. Mer om det i nästa avsnitt.

I intervjuerna tillfrågades säsongsarbetarna om erfarenheter av egna eller omhändertagande av andras problem kopplade till sexuell hälsa. Här kom i ett antal av intervjuerna erfarenheter kopplade till abort upp. I Hennink, Cooper och Diamonds studie (2000) framgick att abort söktes av migrantarbetare inom turism i hög utsträckning, varför jag föreställde mig att liknande erfarenheter skulle finnas i den grupp jag undersökte. Ingen av de intervjuade hade egna erfarenheter av abort under tiden för sin vistelse i Thailand. Däremot hade *Sarah* (K23) tidigare erfarenheter av upprepade aborter och *Maria* (K25) av en i precis anslutning till avresan. *Viktoria* (K29) berättade om en vän som hon hjälpte med resa till Sverige på grund av en önskad graviditet och obefintliga möjligheter i Thailand till abort. *Sarah* berättade även om en vän som hon visste blivit gravid och som fick panik och sökte lösning i överdrivet alkoholbruk. Hon berättar:

[...] hon visste att hon var gravid och visste inte vad hon skulle göra, vågade inte säga till nån. Helt plötsligt började hon dricka från ingenstans, mer än hon någonsin brukar, drack ganska alltså extrema mängder och var alltid helt borta, dag som natt som hela tiden. Så kom det fram då att hon var... ville ha missfall. Säkert knark inblandat också det är ju inte så svårt här nere.

---

¹⁹ Zithromax, med det verksamma ämnet azitromycin, är ett antibiotikum som används mot bland annat klamydia.

Detta avsnitt har behandlat skydd mot graviditeter och erfarenhet av oönskade sådana. Möjligheterna att ta hand om eventuella oönskade graviditeter är direkt efter ett oskyddat vaginalt samlag goda, med dagen-efter-piller tillgängliga till en låg kostnad. Dock verkar kunskapen om denna metod låg i gruppen, sett till att det överhuvudtaget inte kom upp under intervjuerna. Om en graviditet löper längre är möjligheterna mindre goda, och hemresa av denna anledning finns beskrivet i intervjuerna. Jämförelser med Hennink, Cooper och Diamonds studie (2000) kan också vara svåra att göra, då Storbritannien – som var deras studieplats – har andra legala möjligheter till abort än Thailand. Den efterfrågan på abort som sågs i deras studie, hade eventuellt inte iakttagits på samma sätt idag beroende av akut-p pillernas inträde på marknaden. Dessa blev tillgängliga på apotek i Sverige 2001 (*Viktiga årtal och reformer*, RFSU.se 130702). I Thailand finns det inte heller legala möjligheter till abort (UNPD, 2003; UNPD 2007).

Nyvvunnen kunskap skapar metoder mot hiv/STI

Under intervjuerna framkommer flera olika förhållningssätt till såväl testning som behandling av hiv/STI. *Åsa* (K33) testar sig regelbundet i Norge, som hon allt mer betraktar som sitt hem. Det är där hon ”mellanlandar” mellan säsongerna trots sitt svenska ursprung. Den regelbundna testningen i hemlandet, här Sverige, vittnar även *Simon* (M22) och *Rasmus* (M23) om. Andra har aldrig testat sig, varken i Sverige eller utomlands. I intervjun med *Peter* (M42) framkommer en vag rädsla för vad det skulle komma att kosta och därefter ett resonemang om att försäkringen han har bara täcker akutsjukvård. Hur osäkra försäkringsförhållanden påverkar säsongarbetarnas motivation till att kontakta sjukvård i sexualitetsärenden undersöktes dessvärre inte vidare. Däremot har flera av säsongarbetarna besökt thailändska sjukhus i andra syften, men inte när det kommer till den sexuella hälsan. Två av de intervjuade tjejernas besök i samband med gynekologiska – ej nödvändigtvis sexuella – besvär utgör delvis undantag. *Erik* (M21) har varit borta ungefär ett halvår och testade sig innan han åkte ner till Thailand:

[...] inte för att jag skulle ha sex då på nåt sätt att liksom ja men då kan jag leva rövare utan det var nog det bara att jag visste inte riktigt om man kunde testa sig här i Thailand, jag visste ju inte hur lätt det var. Och när man vet att det är jättelätt hemma så var det skönt och veta att ja men jag åker nu och är helt frisk så vet jag det.

Frågan om testning är den som diskuteras i Sverige, men i mina intervjuer är det inte den frågan som är mest aktuell. Hur eventuell hiv/STI behandlas tar störst plats. Behandling av hiv²⁰/STI kom upp i flera intervjuer. *Åsa* (K33) berättar att hon tog *Zithromax* innan hon åkte hem förra året. Hon var lite orolig för klamydia men hade inga symptom. När hon kom hem testade hon sig, för säkerhets skull. Hennes berättelse är inte unik i materialet. Självmedicinering, det vill säga att själv köpa och ta medicin som i Sverige hade varit receptbelagd och förutsatt konsultation med läkare, används av säsongarbetarna. När det gäller hiv/STI ingår även smittspårning. Det berättas också om turister som gör samma sak. I studien finner jag stöd för utbredd självmedicinering vid oro över att ha attraherat en STI. Fem av elva respondenter har själva vid ett eller flera tillfällen

---

²⁰ Utifrån säsongarbetarnas utsagor om vad medicinen kunde behandla, så behandlade de hiv/STI. Vad de verkligen behandlade är lite av en annan fråga.

självmedicinerat. En uttrycker det som att ”det är väl bara lite så man gör. Det är väl inget snack om det såhär. Tror du att du har att klamydia? Ja men gå och köp antibiotika så är det klart”. Men hur kommer det sig att självmedicinering är så utbrett? Varför frångår de de preventiva åtgärder som ofta beskrivs som det största momentet som sexualundervisning i Sverige innehåller? Att nya metoder och modeller upptäcks i liminala miljöer har beskrivits tidigare och självmedicineringen kan ses som ett tydligt exempel på detta. Här åsidosätts ”gammal” kunskap om testning, kunskap som i en svensk kontext troligen varit rådande. Ingen av de intervjuade nämner exempelvis att de lagt märke till de stora skyltarna på *Bangla Road* som gör reklam för hiv/STI-test. Få verkar veta något om eller hur ett testförfarande på orten skulle gå till. Istället följs och reproduceras kunskap om självmedicinering.

I studien förekommer i princip bara *Zithromax* som medel för självmedicinering av sexualrelaterad oro eller symptom, även om några respondenter berättar att de köpt andra mediciner som är receptbelagda i Sverige²¹. Några har fått tipset om *Zithromax* av kollegor, andra av vänner, en tredje har googlat fram informationen. *Zithromax* beskrivs i termer som att ”det rensar allt”. Framförallt har självmedicineringen använts mot oro men även mot klamydia. Flera har använt det mot gonorrésymptom. Och mytbildningen kring hur det fungerar och vad det botar är stor. Historierna inkluderar; hur ofta det kan tas, hur många piller det är, med hur långt intervall de skall tas samt hur det får en att må. *Sarah* (K23) säger:

Ja för att alltså typ du kan ta det två gånger om året och dom flesta använder det eeh för 600 Bath²², du köper det på farmacin, det är såhär det typ alltså bromsar HIV till och med liksom

Viktoria har tagit *Zithromax* mer än en gång. Hon kommer själv in på ämnet självmedicinering, när jag frågar henne om testning. Hon var osäker på var hon skulle testa sig när hon var ny i Thailand, och osäker på om hon hade något.

Jag: Så du kollade inte dig? Du tog den i relation till din osäkerhet?

Viktoria: Precis, ja precis. Sen hade jag en jättesvår urinvägsinfektion och då tog jag den också en gång och sen så hade jag jättehög feber en annan gång så då tog jag den också men den är ju, alltså läkarna, läkarna kan se det fast de får, under bordet typ. För de får inte riktigt rekommendera den tror jag.

Flera beskriver att *Zithromax* tas i samband med hemresa. *Sarah* ger en förklaring till varför självmedicineringen förläggs då.

Sarah: [...] du tar en *Zithromax*-kur när du åker hem sen är det färdigt, det är det.

Jag: Varför det?

Sarah: För att du kommer ligga en gång till, du kommer ligga imorgon igen, även ifall du har gonorré idag så kommer du ligga imorgon, det är det [...]

---

²¹ De mediciner som framkommer är, utöver *Zithromax*, *Tramadol* och *Valium*.

²² 600 Baht motsvarar ungefär 136 svenska kronor (130927).

Så länge säsongen inte tar slut, eller så länge inte hemresan är påbörjad är livet och levernet liminalt. Möjligheterna till sex och fest tar inte slut förrän planet hem lyfter. Att självmedicineringen förläggs till hemresan kan också tolkas som att säsongarbetarna medvetet och aktivt väljer att åka hem med vad som skulle kunna betraktas som ett "clean sheet". Det som händer i det liminala och anonyma landet stannar där, och genom att medicinera vid återvändandet hem elimineras alla risker att något skulle komma upp till ytan. Eventuella sociala eller medicinska konsekvenser av en STI undanröjs och det extraordinära och det vardagliga kan fortsatt hållas åtskilt. Det blir också en ritual, en övergångsrit, och ett definitivt avslut på resan. Möjligen är det inte så medvetna val, utan val som görs i en kontext där andra kulturella scenarier och varma kognitioner gäller. Där förespråkar den lokala kunskapen självmedicinering som det självklara och förgivet tagna valet. Val bortom detta upplevs eventuellt mer komplicerade och måste förklaras eller försvaras inför gruppen. Troligen är det här, mellan de medvetna och de omedvetna valen, vi hittar anledningen till att kunskap om självmedicinering är utbredd och åtföljs, istället för kunskap om testning och besök hos hälso- och sjukvården.

Möjligen fyller självmedicineringen andra funktioner än att bli av med en STI. Att uttrycka behov av självmedicinering skulle exempelvis kunna vara sätt att statuera att sexuell aktivitet ägt rum och vara ett sätt att bli del av en grupp. Att efterfråga eller ge kunskap skulle kunna vara ett sätt att utbyta eller visa upp erfarenhet och förtroende. Att självmedicinera skulle kunna vara ännu ett sätt att distansera sig från kunskap och beteende relaterade till Sverige, och således utgöra en del av att klamra sig fast i drömmen om ett annat och extraordinärt liv där inget är som vanligt.

Så. Är det något problematiskt med självmedicineringen som säsongarbetarna vittnar om? Eller kan det betraktas som ett ansvarsfullt sätt att ta hand om sin och andras sexuella hälsa? Ett perspektiv är det som följer individen. Här kan vi se säsongarbetare som tar ansvar för sin sexuella hälsa, om än på vis som kan te sig irrationella. De väljer lokal kunskap och försöker på sitt sätt anpassa riskkalkyler till den nya miljön. Den teoretiska tolkningsramen liminalitet hjälper oss att se detta och hur annan kunskap eller annat beteende är avlägset.

Ett annat perspektiv är det som ser till gruppens kollektiva handlande. Där individerna i huvudsak följer gruppnormen och de kulturellt medierade scenarierna. Här behöver de lokala idealen förstås – och hur dessa skapar gruppnormer. Vilken kunskap kan inkluderas i normen? Vad ger en individ status respektive rykte eller fördömande? Vad är enklast att berätta för gruppen? Jag tolkar säsongarbetarna som viktiga agenter i skapandet av normer, där tillfälliga turister tar efter lokalt traderad kunskap om exempelvis självmedicinering. Här besitter säsongarbetarna en särskild position som lokalt stationerade under längre tid som tål att jämföras med det som bland annat Tikkanen refererar till som *popular opinion leaders* (2007), det vill säga statusfyllda nyckelpersoner som innehar en särskild position i att bära fram preventiva budskap. Min uppfattning är att de genom sina arbeten och lokala kontakter är åtråvärda partners och därigenom förmedlare av status, normer och lokalt högt värderad kunskap.

Ett ytterligare perspektiv värt att beakta, och nu förskjuter vi perspektivet från individ och grupp till samhälle, är relationen mellan självmedicinering och resistensutveckling hos vissa STI:er. I Sverige och internationellt ses såväl en

ökning av gonorré de senaste 15 åren som en utveckling av resistens mot de verksamma ämnen som används för behandling (Smittskyddsinstitutet, 2013a; Van de Laar & Spiteri, 2012). Ökningen och resistensutvecklingen beskrivs oroande av flera anledningar. Studier har visat att en STI på ett flertal sätt ökar både smittsamhet av och mottaglighet för hiv (Fleming & Wasserhelt, 1999; Bratt & Hejdeman, 2006). I nämnda studier ses framförallt hiv i kombination med syfilis respektive gonorré. En ökad resistens mot behandling skulle som en logisk följd kunna betyda fler bärare av gonorré och därmed större risk för överföring av och mottaglighet för hiv.

Internationellt diskuteras därför behandlingar med olika mediciner, och idag förordas inte den medicin (*Zithromax*) som säsongsarbetarna beskriver att de självmedicinerar med, varken i Sverige (Berglund m.fl., 2004) eller internationellt (Department of health, State of Hawaii, 2011; Johnsson, 130615). Det finns även indikationer på en resistensutveckling hos andra sexuellt överförbara infektioner än gonorré, nämligen *Mycoplasma genitalia*, varför man i Sverige strategiskt håller nere ordineringsgraden av *Zithromax* (Hagstam, 130412). Anledningarna till resistensutvecklingen hos gonorré har studerats av en internationell forskargrupp och antas vara stor tillgänglighet till läkemedel, samt oreglerade och falska läkemedel samt de okvalificerade läkare och kvacksalvare som kan ses i exempelvis sydostasien (Sethi m.fl., 2013). Självmedicinering lyfts fram som en bidragande faktor (Sethi m.fl. 2013) och vissa kopplar även denna till resande (Richens, 2006).

Sammantaget tar en del av de säsongsarbetare jag mött hand om sin sexuella hälsa med en traderad kunskap som i det enstaka och kortsiktiga fallet ibland kan fungera, men som på det hela taget inte fungerar som långsiktig strategi för en god sexuell hälsa för alla och envar. I många fall fungerar det troligen inte heller. Det är tydligt att det finns direkt inkorrekt faktakunskaper, exempelvis den som *Sarah* vittnar om, att *Zithromax* ”bromsar hiv till och med”. Samtidigt finns, ur ett individperspektiv, en vilja att ta hand om den egna sexuella hälsan och frågan är, som alltid, hur stort ansvar individen förväntas ta för samhället. Om säsongsarbetarna ser sig hjälpta i nuet av *Zithromax*, och står med felaktig kunskap om densamma, att den ”rensar bort allt”, gör de då inte situationellt goda val för sin sexuella hälsa? Här finns stora behov av kunskapsförmedling och tillgängliggörande insatser, för att andra beslut ska kännas lika relevanta och nära till hands.

7 DISKUSSION

Detta avslutande avsnitt inleds med ett resonemang om de teoretiska utgångspunkterna för studien, varpå resultat och analys diskuteras i relation till syftet och frågeställningarna. Därefter följer mina tankar om hur denna studie och dess fynd kan bäras vidare av nya och andra frågor.

Tankar om teori

Syftet med denna studie är att belysa samspelet mellan säsongsarbete, sexualitet och sexuell hälsa. I arbetet med att få en djupare förståelse har teorier om *liminalitet*, *sexuella skript* och *sexuella värdehierarkier* guidat. Sexuella skript och sexuella värdehierarkier har en given plats i studier av och resonemang om människors sexualitet och socialt inlärd och normativa antaganden som leder till tankar, fantasier och beteende. Teorin om *liminalitet* har legat som ett fördjupande raster över de empiriska fynden vilka utgörs av informanternas berättelser om sin sexualitet. Genom teorin grundas förståelse för hur människors ofta rationella tänkande och agerande blir irrationellt, hur kunskap och erfarenheter åsidosätts till förmån för nya, lokalt förankrade idéer. Att använda liminalitetsteorier i det sexologiska fältet har tidigare gjorts, men endast i mycket liten utsträckning (se exempelvis Bauer, 2009 eller Selänniemi, 2003). Den ger möjlighet för mig som forskare att förstå varför gränssättning, kunskap och riskbedömning får helt nya dimensioner genom skiftet av social och fysisk kontext. Liminalitet som teoretisk förståelseram kan ur en synvinkel tydligt kopplas till postmoderna samhällen och dess upplösta, samexisterande och ibland motstridiga normer.

I denna studie är platsen för intervjuerna och det sociosexuella samspelet den thailändska ön Phuket, men *liminalitet* som teoretisk idé kan i min mening skänka förståelse till beteende på platser med mycket kort avstånd från det som betraktas som hemma, såvida bara de rätta ramarna förutsätts. Exakt vilka ramar som krävs är inte fokus för denna studie, men det vore ett spännande framtida forskningsområde. Är de viktigaste ingredienserna i liminalitet måhända anonymitet, tidsbegränsning eller känslan i *communitas*? Med detta sagt ser jag att denna studies kombination av ämnen, hur *liminalitet* påverkar sociala normer för sexualitetsuttryck samt sexuell hälsa, kan appliceras på fenomen och platser som festivaler, konferenser, cruising²³ och semesterresor. Även plats- och tidsobundna sociala och sociosexuella interaktioner såsom de via internet torde kunna analyseras med hjälp av liminalitetsteori.

Ett försök till svar

Syftet har konkretiserats genom tre undergrupper av frågeställningar. Den första handlar om hur sexualitetens uttryck påverkas av miljöerna som säsongsarbetarna vistas i. Den andra rör de säsonganställdas erfarenheter av sexuella möten och relationer samt vilka relations- och partnermönster som kan skönjas. Tredje delen fokuserar sexuell hälsa och prevention. Nedan diskuteras de respektive undergrupperna av frågor utifrån resultatet och analysen av intervjuerna.

Möjligheternas landskap

Utsikterna för ett diversifierat och gränsoverskridande sexualitetsuttryck skulle teoretiskt sett på en *liminal* plats kunna vara mer eller mindre obegränsade. Den bild av boende- och arbetsmiljöer som tecknas under intervjuerna låter oss förstå

---

²³ Cruising är en term för anonym ragging mellan män som har sex med män.

att de utgör tämligen långt från en ordinär tillvaro. Några av ordvalen i intervjuerna är beskrivande: ”drömbubbla”, ”tappa fotfästet”, ”du är inte seriös med grejer här nere som du är hemma”. De verklighetsfrånvända miljöerna påverkar det sociosexuella samspelet.

Säsongsarbetarnas berättelser visar på en flora av sexuella utsvävningar men dock inte på obegränsade och komplett ramlösa möjligheter. Ett vidgat utrymme för sexualitetsuttryck bortom egna och andras normer ser vi genom exempelvis *Sarahs* (K23) resonemang om hur klädseln förändras och blir mer utmanande. *Marco* (M27) berättar om trekant och gangbangs, *Simon* om perioder av multipla partners, hos *Sarah* togs möjligheter att praktisera en tidigare i huvudsak teoretisk bisexualitet. Ytterligare andra träffade sexsäljare. Det finns också indikationer på försäljning eller byte av sexuella tjänster hos unga svenska säsongsarbetare. Samtidigt med utrymmet för utsvävningar finns gränserna, de beteenden och erfarenheter som inte välsignas, med Rubins termer. De erfarenheter som omgärdas av tabun, som kan sägas ligga utanför det som är socialt möjligt ses i studien i form av heterosexuella män i möte med ladyboys. I vissa intervjuer framgår också ett förakt gentemot thailändare, vilket kan exemplifieras med utsagor om de thailändska bartjejerna som yttersta måttstock på klädsel. Dessa attityder, som kan kopplas till ett tydligt ”vi-och-dom-tänkande” är något jag i denna uppsats valt att inte analysera djupare, framförallt på grund av tidsbrist.

Sammantaget är möjligheterna till sexuella utsvävningar stora. De nya sociala situationerna sätter dock sin prägel på möjligheterna till tankar och beteende där vissa relationer har företräde över andra. Men drömmen och myten om säsongslivets lekfulla yta av fest och sex lever och bärs upp av de jag mött. De kommer att fortsätta locka unga vuxna i sökandet efter zoner mer eller mindre fria från den moralism och de sociala pekpinnar som förknippas med Sverige och ”hemma” framöver.

Korta relationer och längre sådana med svårigheter

Säsongsarbetarnas erfarenheter visar på stora möjligheter till sexuella möten och relationer. Deras berättelser om de egna upplevelserna inkluderar ett brett spektrum innefattandes tillfälliga sexuella kontakter och såväl kortare som längre relationer. Några av de intervjuade har under tiden för sitt säsongsarbete inlett vad de själv återger som sina första riktiga relationer, något de inte beskriver lika goda möjligheter till i Sverige. En vittnar om att det bara är kortare relationer om bjuds och den utsagan är intressant. Är det något i miljön och förutsättningarna som ger dessa ramar? Eller är det människors mind-set som skapar detta? Är det måhända ett inbyggt problem i säsongsarbete, omöjligt att frångå?

Andra har haft svårigheter med långa relationer, där säsongsarbetet skapar uppbrott efter uppbrott. En skiljelinje verkar finnas mellan de som arbetar en kortare tid på orten och därefter reser vidare eller hem, och de som valt att återkomma eller stanna på platsen för det en gång tillfälligt valda säsongsarbetet. Bland de som stannat en längre tid ses thailändska partners och längre relationer som i huvudsak inte beskrivs i problematiska termer. Bland de som säsongsarbetar och bara stannar en säsong ses yngre ålder och partners från samma eller andra västerländska länder i form av turister eller andra säsongsarbetare. Med det begränsade antalet individer som intervjuats är det svårt att göra en skarp generalisering av ovanstående, men det ger vidare tankar kring exempelvis

prevention, som jag återkommer till strax. Det är också omöjligt att reda ut huruvida *liminalitet* är den huvudsakliga faktorn som skapar de många erfarenheterna och möjligheterna, eller om säsongarbetarnas nyligen avslutade relationer medverkar i högre grad till detta.

Potentiell preventionsgrupp

Studiens tredje undergrupp av frågeställningar berör de säsonganställdas sexuella hälsa/ohälsa och deras erfarenhet av och tillgång till sexualrelaterad hälso- och sjukvård och prevention. Informanterna har i studien inte själva fått definiera sexuell hälsa eller frånvaro av densamma, vilket betyder att perspektivet på sexuell hälsa ges genom en analys av vad de beskriver i andra frågor. Sammantaget skulle de förmodligen inte prata om en sexuell hälsa eller ohälsa kopplad till säsongarbetet, utan snarare om möjligheter till ett sexuellt experimenterande. Ett flertal exempel på detta ges i resultat- och analysdelen. Bland informanterna finns enstaka och upprepade erfarenheter av ett flertal sexuellt överförbara infektioner, som klamydia, gonorré, herpes och kondylom men ingen som lever med hiv. Sju av elva har haft minst en STI. Ingen har under tiden för sitt säsongarbete blivit önskat gravid, men berättelser om vänner och bekanta som gjort abort, åkt hem eller framkallat missfall som lösning finns i materialet. Flertalet tjejer går på hormonella preventivmedel, vilket minskar denna risk avsevärt. Detta har flera av dem haft hjälp hemifrån med att planera och hämta ut genom svensk hälso- och sjukvård vid besök i Sverige.

Ovanstående ger ett perspektiv på sexuell hälsa. Begreppsmässigt handlar frågeställningarna om sexuell hälsa om ett individuellt aktörsperspektiv och ett strukturellt tillgänglighetsperspektiv. Dessa brukar benämnas sexuellt risktagande (individperspektiv) och sexuell riskutsatthet (samhälle/strukturellt perspektiv). Hur det individuella *sexuella risktagandet* i gruppen ser ut kan några exempel belysa. Den absoluta majoriteten är inkonsekvent i sin kondomanvändning, vilket i sak inte skiljer sig nämnvärt från forskning om unga i Sverige. *Marco* (M27) har ett sätt att resonera, en riskkalkyl kring när han behöver respektive inte behöver använda kondom. En annan frågar sina partners om de har graviditetsskydd vilket för många verkar vara prio ett. Precis som tidigare studier antytt, så finns även i denna studie vissa indikationer på att förstagångsarbetare har fler partners än de som säsongarbetat ett par gånger. Parallella relationer förekommer och vissa testar sexuella praktiker de aldrig provat annars. Potentiella partners verkar för vissa vara huvudsakligen turister och andra säsongarbetare, för andra är det lokalinvånarna som lockar. Sammantaget kan alltså ett individuellt risktagande ses i gruppen men utsträckningen skiljer sig avsevärt mellan individerna.

Bo Lewin (2010) konstaterar att de människor som rör sig mellan sociosexuella grupper är särskilt intressanta för preventiva åtgärder. Anledningen är att sexuella kontakter generellt är starkt uppdelade, eller kompartmentaliserade, med Lewins termer. Att vara på en plats under en längre tid, vilket säsongarbetare är, ökar möjligheter för gränsöverskridande sexuella möten och kan således utgöra en plats för kompartmentöverskridande. Begreppet kompartment kommer från det engelska *bridge population* och illustrerar överlappning mellan grupperingar. Människor har framförallt sex med andra i samma ålders- och socioekonomiska grupp, vilket skapar tämligen åtskilda sexualliv (a.a). Detta fenomen har även betydelse för spridning av hiv/STI. Kompartmentsöverskridande individer kan ses som "bryggor" mellan grupper med skilda sexuella praktiker men också förekomst av hiv/STI. Av denna anledning menar Lewin att ett förebyggande

arbete framförallt bör inriktas på de, långt färre, individer som befinner sig i en överlappande kontext, än de som utgör själva kompartimentet. Och precis som Lewin framhåller så har kompartiment som begrepp använts för att diskutera exempelvis överlappningar mellan epidemiologiskt konstaterade mer- eller mindre riskutsatta grupper (Cabada m.fl., 2009; Kramer m.fl., 2008; Simkhada). Möjligen utgör säsongarbetare således en väl avgränsad och lämplig grupp för preventiva åtgärder i linje med detta resonemang.

Om vi förskjuter perspektivet från individ till struktur, kan vi använda begreppet *sexuell riskutsatthet*. Är säsongarbetarna att betrakta som en grupp individer utsatta för fler sexuella risker beroende på den struktur och situation de befinner sig i? Detta belyses i denna uppsats genom att se till säsongarbetarnas erfarenheter av och tillgång till hälso- och sjukvård samt prevention kopplad till sexualitet. Flera av informanterna har testat sig för hiv/STI i Sverige, ett fåtal i Thailand. Vissa gör det på rutin mellan resor, andra inte. Minst en har aldrig testat sig. Ingen av dem minns någon nämnvärd information om sexuell hälsa eller STI:er i mötet med vaccinationsmottagningar inför avresa. Få känner till lokala mottagningar som testar och behandlar hiv/STI, trots att en ligger på *Bangla Road*, huvudgatan i en av orterna där intervjuerna utförts. Flera av säsongarbetarna har också besökt thailändska sjukhus i andra syften, när det inte handlat om något kopplat till sexualitet. De flesta har en försäkring, men en rädsla för vad den täcker kan skönjas. Detta beteende bör ses i ljuset av det skilda sätt de tänker och agerar på i den *liminala* kontexten de befinner sig. Här står de fria från en svenskt förankrad lösning på sexuell ohälsa. Det betyder att ny kunskap bildas och traderas. För även om vetskapen om var de kan testa sig på orten är låg, betyder det inte att de inte vidtar åtgärder för sin sexuella hälsa. Självmedicinering utgör ett välkänt koncept bland säsongarbetarna, ”det är väl bara lite så man gör//”. Den motverkar garanterat viss oro för hiv/STI och eventuellt även någon infektion. Utifrån de jag mött och de tolkningar av deras livsvärld som jag gjort ses individer som anser sig ta ansvar för sin och andras sexuella hälsa. Detta gör inte bara att myten om mirakelmedicinen lever vidare utan att vi kan ana en fortsatt användning av och resistensutveckling hos vissa STI:er. Och om vi relaterar säsongarbetarnas beteende kring självmedicinering till Sverige är det värt att ställa sig frågan om dessa infektioner överhuvudtaget syns i den svenska statistiken.

Som vi tidigare sett finns små möjligheter att ta hand om oönskade graviditeter, när de passerat akut-p-pillernas 72 timmar. Mot bakgrund av att Hennink, Cooper och Diamond (2000) fann en stor efterfrågan på abort i just gruppen migrantarbetare inom turism kan detta tyckas oroväckande. Kanske har detta förändrats med förberedelser inför resan som innefattar ett stort uttag av p-piller? Eller är det akut-p-pillernas inträde på marknaden som gör att jag inte ser några personliga erfarenheter hos informanterna av oönskade graviditeter? Eller är det rent av vetskapen om den thailändska lagstiftningen som gör det, vilket betyder att i ett annat land, med en annan lagstiftningskontext, skulle informanternas erfarenheter se annorlunda ut? En sak är säker, det står inte i relation till en konsekvent kondom användning.

Sammantaget ser jag bland de intervjuade en låg kondom användning, flera erfarenheter som involverar minst en STI och en prioritering av graviditetsskydd före skydd mot STI. Samtidigt finns låg kunskap om testningsmöjligheter och en lokalt använd kunskap om självmedicinering. Säsongarbetarna har inte nåtts av

information om sexuell hälsa via vaccinationsmottagning före avresa och har låg eller obefintlig kontakt med hälso- och sjukvård i samma frågor. Även om det individuella risktagandet skiljer sig mellan de intervjuade finns tendenser i materialet som tyder på sexuell riskutsatthet för gruppen som sådan.

Framöver

Denna studie har tagit forskningen ett steg närmare säsongsarbete och andra människor som arbetar en längre tid på en annan plats än ”hemma”. Den har belyst turism och sexualitet i allmänhet och säsongsarbetare, sexualitetsuttryck och sexuell hälsa i synnerhet. Flera frågor i ämnet kvarstår och en del har uppstått under arbetet med denna studie. Jag ser, som tidigare nämnts, en funktion i att framöver belysa vad det är som karakteriserar den liminala kontexten, och som bjuder in till de vidgade sexualitetsuttryck som kan ses i denna studie. Vilka förutsättningar krävs? Anonymitet? Tidsbegränsning? *Communitas*? Bidrag på detta fält skulle kunna fokusera exempelvis funktionen av geografiskt närliggande liminala arenor eller demografiska variabler bortom unga vuxna. Kan ung vuxen, det vill säga 20-29år, i sig betraktas som en liminal period i livet?

En annan fundering är om och hur preventiva insatser gentemot säsongsarbetare och turister skulle kunna utformas. En viktig komponent är att inkludera den tidvis omedvetna beteendeförändring som sker, och som gör att de strategier och kunskaper som fungerade på hemmaplan inte är verkningsfulla på samma sätt under resa eller säsongsarbete. Det finns indikationer på att insatser gentemot säsongsarbetare skulle ge nedsippningseffekter till turister överlag, men detta är något som bör undersökas närmare. Här åsyftas de utsagor som handlar om hur kunskap om exempelvis självmedicinering traderas från erfarna säsongsarbetare, till nykomna och vidare till turister. En större studie på självmedicineringens verkan och konsekvenser skulle också vara intressant, då det skulle ge indikationer på om självmedicinerade potentiellt fortfarande är bärare på den infektion de går i illusionen av att ha behandlat. I mitt arbete har också en nyfikenhet väckts kring om och huruvida de internationella resebolagen arbetar med sexuell hälsa och förberedelse hos de anställda, som tenderar få ta hand om mycket av de egna och turisternas sexuella äventyr.

I mitt möte med liminalitetsteorier, kan jag även se att det finns utvecklingsmöjligheter för såväl akademien som det praktiska svenska preventionsarbetet att vidare undersöka *liminalitet* som bidragande faktor vid stora och tillfälliga folksamlingar såsom festivaler, konferenser och liknande. På samma sätt ses möjligheter att använda liminalitetsteorier vid sexualitetsforskning på Internet och de socialt anonyma och plats-lösa fält som existerar och utvecklas där.

8 REFERENSER

Alvesson, M. (2011) Intervjuer : genomförande, tolkning och reflexivitet. Liber: Lund

Andersson-Cederholm, E. (1999) Det extraordinäras lockelse. Luffarturistens bilder och upplevelser. Arkiv avhandlingsserie: Lund.

Ansart S, Hochedez P, Perez L, Bricaire F, Caumes E. (2009) Sexually transmitted diseases diagnosed among travelers returning from the tropics. *J Travel Med.* 2009 Mar-Apr;16(2):79-83.

Ambjörnsson, F. (2006) Vad är queer? Natur och Kultur, Stockholm.

Apollo (130705) Arbeta inom Kuoni Nordic. Hämtat 130705 via <http://www.apollo.se/om-apollo/arbeta-inom-kuoni-nordic>

Apostolopoulos Y, Sönmez S, Yu CH.(2002) HIV-risk behaviours of American spring break vacationers: a case of situational disinhibition? *Int J STD AIDS.* 2002 Nov;13(11):733-43.

Arksey H. & O'Malley L. (2005) Scoping studies: towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8:1, 19-32

Bauer, I. (2009) Relationships between female tourists and male locals in Cuzco/Peru: implications for travel health education. *Travel Med Infect Dis.* 2009 Nov;7(6):350-8.

Bavastrelli M, Midulla M, Rossi D, Salzano M, Calzolari E, Midulla C, Sanguigni S, Torre A, Giardini O.(1998) Sexually active adolescents and young adults: a high-risk group for Chlamydia trachomatis infection. *J Travel Med.* 1998 Jun;5(2):57-60.

Bellis MA, Hale G, Bennett A, Chaudry M, Kilfoyle M. (2000) Ibiza uncovered: changes in substance use and sexual behaviour amongst young people visiting an international night-life resort. *Int J Drug Policy.* 2000 May 1;11(3):235-244.

Bellis MA, Hughes K, Thomson R, Bennett A. (2004) Sexual behaviour of young people in international tourist resorts. *Sex Transm Infect.* 2004 Feb;80(1):43-7.

Berglund T, Colucci, B, Lund, B, Qvarnström, I, Sandström E. (2004) Ciprofloaxinresistent gonorré ökar kraftigt i Sverige. Välj rätt antibiotikum och följ upp behandlingen! *Läkartidningen* 2004:28-29, Vol 101.

Bloor M, Thomas M, Hood K, Abeni D, Goujon C, Hausser D, Hubert M, Kleiber D, Nieto JA. (1998) Differences in sexual risk behaviour between young men and women travelling abroad from the UK. *Lancet.* 1998 Nov 21;352(9141):1664-8.

Brante, T. (2007) En teori om interaktioner, ritualer och emotionell energi. *Sociologisk tidskrift* No 2:2007.

Bratt, G. & Hejdeman, B. (2006) *Sexuellt överförda infektioner ökar risken för HIV. Genomgång bland män som har sex med män*. Läkartidningen 2006, Nr 18, Vol. 103: 1438-1439.

Burr, V. (1995) Social konstruktionism. Second edition. Published in 2003. Routledge

Cabada MM, Echevarria JI, Seas C, Gotuzzo E. (2009) High prevalence of sexually transmitted infections among young Peruvians who have sexual intercourse with foreign travelers in Cuzco. *J Travel Med*. 2009 Sep-Oct;16(5):299-303.

Coldicutt, R. (2012) The Beach as a Liminal Zone. PDF. Hämtad 130629 via <http://www.inter-disciplinary.net/probing-the-boundaries/wp-content/uploads/2012/12/coldicuttsbpaper.pdf>

Department of health, State of Hawaii (www) Medical advisory: first azithromycin-resistant gonorrhea isolate. May 25, 2011. Hämtat 130405 via <http://hawaii.gov/health/healthy-lifestyles/std-aids/azi.pdf>

Downing J, Hughes K, Bellis MA, Calafat A, Juan M, Blay N. (2010) Factors associated with risky sexual behaviour: a comparison of British, Spanish and German holidaymakers to the Balearics. *Eur J Public Health*. 2011 Jun;21(3):275-81.

Egan, C.E. (2001) Sexual behaviours, condom use and factors influencing casual sex among backpackers and other young international travellers. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, vol. 10 (1-2), spring/summer 2001.

Eiser JR, Ford N.(1995) Sexual Relationships on Holiday: A Case of Situational Disinhibition? *Journal of Social and Personal Relationships*12. 3 (August 1995): 323-339.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2010) *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Norstedts juridik: Stockholm. Tredje upplagan.

Fleming DT, Wasserheit JN (1999) *From epidemiological synergy to public health policy and practice: the contribution of other sexually transmitted diseases to sexual transmission of HIV infection*. *Sex Transm Inf* 1999;75:3-7.

Gehring, TM, Widmer, J, Kleiber, D & Steffen, R (1998) Are Preventive HIV Interventions at Airports Effective? *J Travel Medicine* 1998;5:205-209.

Giddens, A. (1995) *Intimitetens omvandlingar. Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. (M. Söderlind, övers.). Nora: Nya Doxa.

Gold, R.S. (2000) AIDS education for gay men: towards a more cognitive approach. *AIDS CARE*(2000), vol 12;3:267-272.

Gyimóthy, S & Andersson-Cederholm, E. (2006) *Att vara hemma borta—bondgårdens kommodifiering och hotellets privatisering*. I (red) Willim, R. (2006)

Hem. ETN, 2006:2, Etnologisk skriftserie. Etnologiska Institutionen, Lunds Universitet

Hacking, I (1999) Social konstruktion av vad? Thales förlag

Hennink M., Cooper P. & Diamond I. (2010) Seasonal work and sexual behaviour. *Journal of Sex Research*, 37:2, 175-183.

Holmström, C. (2010) Migration och sexuell hälsa. En litteraturöversikt om sexuellt risktagande och sexuell riskutsatthet i samband med migration. Socialstyrelsen. Pdf.

Hughes, K. & Bellis, M.A. (2006) Sexual behaviour among casual workers in an international nightlife resort: a case control study. *BMC Public Health*, 6:39.

Jeffersson, G. (2004) Glossary of transcript symbols with an introduction. I G.H.Lerner (Ed.), *Conversation Analysis. Studies from the first generation* (pp. 13-33). Amsterdam/Philadelphia: Johan Benjamins.

Johnsson, A. (130605) Gonorré. Föreläsning vid Forum Sexuell Hälsa, Region Skåne. PPT-bilder hämtade 130705 via http://www.skane.se/sv/Webbplatser/Smittskydd-Skane-samlingsnod/Smittskydd_Skane/Nyheter/Forelasningsmaterial-fran-FORUM-Sexuell-halsa-5-juni/

Kramer MA, van Veen MG, de Coul EL, Geskus RB, Coutinho RA, van de Laar MJ, Prins M. (2008) Migrants travelling to their country of origin: a bridge population for HIV transmission? *Sex Transm Infect.* 2008 Dec; 84(7):554-5.

Larsson, S. (2005) "Kvalitativ metod: en introduktion". I *Forskningsmetoder i socialt arbete*. (Red) Larsson, Lilja & Mannheimer. Lund: Studentlitteratur.

Lewin, B. (2010) Sexualiteten som social konstruktion. I Lundberg PO & Löfgren- Mårtensson L (red) *Sexologi*. Falköping: Almqvist & Wiksell Medicin, Liber Förlag.

Månsson, S-A. (2012) Sexualitet som socialt meningsbärande handling. I (red) Plantin, L. & Månsson S-A (2012) *Sexualitetsstudier*. Liber: Malmö

Mårdh, PM, Arvidson, M, Hellberg, D (1996) Sexually transmitted diseases and reproductive history in women with experience of casual travel sex abroad. *J Travel Med.* 1996:138-142

Migrationsverket (2013) Ordlista. Hämtad 130415 via www.migrationsverket.se

Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar (Prop 2005/06:60)

Nemoto T, Iwamoto M, Morris A, Yokota F, Wada K. (2007) Substance use and sexual behaviors among Japanese tourists, students, and temporary workers in Honolulu, Hawaii. *AIDS Educ Prev.* 2007 Feb;19(1):68-81.

- Priebe, G., Svedin, C.G. (2012). Sälja och köpa sex i Sverige 2011. Förekomst, hälsa och attityder. Delrapport 1 i Prostitution i Sverige. Linköping: Linköping University Electronic Press. <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:505995>
- Pritchard A. & Morgan N. (2006) *Hotel Babylon? Exploring hotels as liminal sites of transition and transgression*. *Tourism Management* 2006;27:5, Pages 762-772
- Regeringen (130705) Intervju med Sveriges ambassadör för Thailand. Hämtat 130705 via <http://www.regeringen.se/sb/d/15727/a/205869>
- RFSU (2013) Viktiga årtal och reformer. Hämtat 130702 via <http://www.rfsu.se/sv/Om-RFSU/RFSUs-historia/Viktiga-artal-och-reformer/>
- Richens J. (2006) Sexually transmitted infections and HIV among travellers: a review. *Travel Medicine and Infectious Disease* 2006;4;184-195.
- Robson R. (2011) *Real world Research*. Third edition.
- Rubin, G. S. (1999) *Thinking Sex. Notes for a radical theory of the politics of sexuality*. I (red) Parker, R & Aggleton, P (1999) *Culture, Society and Sexuality. A reader*. Second edition. Routledge.
- Selänniemi, T. (2003) On Holiday in the Liminoid Playground: Place, time and Self in Tourism. I (red) Bauer, T.G. & McKercher, B. (2003) *Sex and Tourism. Journeys of Romance, Love and Lust*. The Haworth Hospitality Press.
- Sethi, S, Golparian, D, Bala, M, Dorji, D, Ibrahim, M, Jabeen, Unemo, M (2013) *Antimicrobial susceptibility and genetic characteristics of Neisseria gonorrhoeae isolates from India, Pakistan and Bhutan in 2007–2011*. *BMC Infectious Diseases* 2013, 13:35.
- Simon, W. & Gagnon, J.H. (1999) *Sexual scripts*. I (red) Parker, R & Aggleton, P (1999) *Culture, Society and Sexuality. A reader*. Second edition. Routledge.
- Skarpås, E. (2012) Unga vuxna. Seminarierapport om definition, karakteristika och behov med fokus på sexuell hälsa. PDF. RFSU Malmö Kompetenscenter sexualitet.
- Smittskyddsinstitutet (2012) *Global AIDS Response Progress Report 2012. Sweden*. Hämtad 130406 via www.unaids.org
- Smittskyddsinstitutet (2013a) *Statistik för gonorré*. Hämtat 130405 via <http://www.smittskyddsinstitutet.se/statistik/gonorre/?t=com#statistics-nav>
- Smittskyddsinstitutet (2013b) Sexuellt överförda infektioner. Hämtad 130106 via <http://smi.se/statistik/sok-pa-sjukdomskategori/?c=247>
- Smittskyddsinstitutet (2013c) Statistik för hivinfektion. Hämtad 130406 via <http://smi.se/statistik/hivinfektion/?t=com&p=20049#statistics-nav>

Smittskyddsinstitutet (2013d) Statistik för klamydiainfektion. Hämtad 130704 via <http://www.smittskyddsinstitutet.se/statistik/klamydiainfektion/?t=c#statistics-nav>

Starr, F. (1910): Les rites de passage. *The American Journal of Sociology*. Vol.15, Nr. 5. Sid 707-709.

Thomas, M (2005) "What Happens in Tenerife Stays in Tenerrife". *Understanding Women's Sexual Behaviour on Holiday. Culture, Health & Society*, Vol. 7: 6 (Nov-Dec, 2005): 571-584.

Tikkanen, R. Abellson, J. & Forsberg M. (2011) *UngKAB09 Kunskap, attityder och sexuella handlingar bland unga*. Skriftserien 2011: 1 Göteborgs Universitet, institutionen för socialt arbete.

Tikkanen, R. (2007) Kunskapsbaserad hivprevention till män som har sex med män. Socialstyrelsen.

Transportstyrelsen (2011) Luftfart 2010. Pdf. Hämtad 130419 via www.trafa.se

TUI (2012) Annual Report & Accounts for the year ended 30 September 2012. Pdf. Hämtad 130115 via <http://ara2012.tuitravelplc.com/download-centre>

Turner W Victor. (1969) *The Ritual Process; structure and anti-structure*, Second printing 2008. Aldine Transactions, A Division of Transaction Publishers, New Brunswick and London.

Turner W Victor. (1974) Liminal to Liminoid, in play, flow, and ritual: an essay in comparative symbology, *The Rice University Studies* 60(3):53-92

UNAIDS (2011) *Thailand*. Hämtat 130404 via <http://www.unaids.org/en/regionscountries/countries/thailand/>

UNAIDS (2012) *Thailand Aids Response Progress Report 2012. Reporting Period 2010-2011*. Hämtat 130404 via http://www.unaids.org/en/dataanalysis/knowyourresponse/countryprogressreports/2012countries/ce_TH_Narrative_Report%5B1%5D.pdf

UNAIDS/WHO (2008) *Epidemiological Fact Sheets on HIV and AIDS, 2008 Update*. Hämtat 130406 via <http://www.who.int/countries/tha/en/>

United Nations Population Division (2003) *Abortion Policies. A Global Review*. Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat.

United Nations Population Division (2007) *World Abortion Policies 2007*. Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat. Pdf-fil. Hämtad 130404 via <http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/abortion/worldAbortionPoliciesWallChart2007.pdf>

Ving (130705) Fakta och siffror. Hämtat 130705 via <http://www.ving.se/fakta-och-siffror>

Vivancos, R., Abubakar I. & Hunter, P.R. (2010) Foreign travel, casual sex, and sexually transmitted infections: systematic review and meta-analysis. *Int. Journal of Infectious Diseases* 14 (2010) e842-2851.

von Sadowsky, V. (2008) Preventing Women's Sexual Risk Behaviours During Travel. *Journal of Obstetric, Gynecologic and Neonatal Nurses*: 2008, 37, 516-524.

Wade L.D. & DeLamater, J.D. (2002) Relationship Dissolution as a Life Stage Transition: Effects on Sexual Attitudes and Behaviors. *Journal of Marriage and Family*, Volume 64, Issue 4, pages 898–914, November 2002

WHO (2006) Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual health. 28–31 January 2002, Geneva.

BILAGA 1: INFORMATIONSBREV

Projektets titel: <i>Säsongarbete utomlands, sexualitet och sexuell hälsa</i>	Datum: Senaste version 130212
Studieansvarig: Emma Skarpås Mail: emma.skarpas@rfsu.se Sv tel: 0708206604 Thai tel:	Studerar vid Malmö högskola, Hälsa och samhälle, 206 05 Malmö, Tfn 040-665 70 00 Utbildning: Mastersprogrammet i Sexologi Nivå: Master (D)
<p>Hej!</p> <p>Mitt namn är Emma Skarpås. Jag genomför en studie för min mastersuppsats i Sexologi vid Malmö Högskola, på uppdrag av RFSU Malmö. I studien undersöker jag säsongsanställdas upplevelse av sexualitet och sexuell hälsa under utlandsvistelser. Genom intervjuer hoppas jag få ta del av berättelser som rör flirt, sex och relationer men också de problem som kan höra ihop med sexualiteten.</p> <p>Med studien hoppas jag kunna lyfta fram upplevelser och erfarenheter för att öka förståelsen för säsongsanställdas livssituation utifrån ett sexualitetsperspektiv samt - om behov finns - påverka det förebyggande arbete som görs för utlandsresenärer i allmänhet och säsongsanställda i synnerhet.</p> <p>Målet är att intervjua ett tiotal säsongsanställda under februari och mars 2013. Intervjuerna beräknas ta 30-60 min och kommer att spelas in. Vid intervjutillfället kommer jag och eventuellt en assistent att närvara. Jag önskar genomföra intervjun på en plats som du känner dig bekväm i, och som är möjliggör inspelning.</p> <p>Jag vill understryka att största möjliga konfidentialitet kommer att eftersträvas i samband med studien. Ingen obehörig kommer att kunna ta del av intervjumaterialet, och jag kommer att värna om din personliga integritet. Alla informanter kommer att avidentifieras så att ingen information kan återkopplas till enskilda individer. Efter godkänd examination kommer allt intervju material att förstöras.</p> <p>Jag vill även betona att medverkan i studien är helt frivillig. Du som informant kan också när som helst avbryta ditt deltagande utan närmre motivering.</p> <p>Härmed tillfrågas du om deltagande i studien.</p> <p>För ytterligare information om studien kan du nå mig via mail eller telefon, se kontaktuppgifter ovan.</p> <p>/Emma Skarpås</p>	

BILAGA 2: INTERVJUGUIDE

Tema 1 – Bakgrund

Berätta lite om dig själv (familj, vänner, uppväxt, socioekonomi?)
Relation vid anställningens start?
Reflektioner innan resan kring möjligheter till relationer, kärlek, romans och sex
Hur kom det sig att du hamnade just här?

Tema 2 – Arbete och fritid

Vilken är din huvudsakliga sysselsättning nu?
Är detta ditt första utlandsjobb/säsongarbete?
Hur länge har du varit här?
Arbetsrelationer: kollegor, chefer, turister
Kan du berätta om din kontakt med turister, både i ditt jobb och privat?
Hur hanterar du närmanden i jobbet?

Tema 3 – Relationer, sexualitet och kärlek

Möjligheter till ragg, flirt, relationer och sex som säsongarbetare
Erfarenhet av sex och relationer
Upplevd skillnad hemma/borta avseende relationer (tex långa/tillfälliga), sexuell orientering, preventivmedelsanvändning
Har din inställning till sex och relationer förändrats under din tid här? På vilket sätt? Varför tror du förändringen har skett?

Tema 4 – Sexualrelaterad problematik

Erfarenheter av problem kopplade till sexualitet? (tex könssjukdomar, oönskad graviditet, sexuella trakasserier)
Hantering av problematik?
Kontakt med hälso- och sjukvård?
Erfarenhet av Hiv/STI-testning? Här/hemma?
Självmedicinering

Tema 5 – Prevention

Hälsoråd och vaccination innan avresa?
Information om kondomer, hiv/STI?
Om du skulle få ge tips till oss som arbetar med sex, hälsa och utlandsresor – vad skulle det vara?
Var/hur tänker du att vi hade kunnat nå dig innan du reste?

Tema 6 – Avslut

Har du något ytterligare du skulle vilja tillägga som du känner att jag inte frågat om?
Går det bra om jag kontaktar dig igen om jag behöver kompletterande uppgifter?
Vill du ta del av resultatet?